

Izhaja ob 4 zjutraj.

Stane mesečno 10— Din
ta inozemstvo 20—

Oglasi po tarifu.

Uredništvo:

Miklošičeva cesta št. 16/L
Telefon št. 72.

Ljubljana, 26. avgusta.

Italija je iznova izgubila diplomatsko bitko.

Ni še dolgo, kar se je razvedelo, da je njena diplomacija izkopalala nove podzemeljske rove pod Malo antanto. Sledel je konceptu struje, ki je svojočasno bila zastopana po zunanjem ministru della Torretta, je poskusila pridobiti Avstrijo, da se nasloni na Italijo. Odkar je pred pol leta v burgenlandski aferi Avstrija po beneškem sestanku spoznala, da italica fides nulla fides, se je zdelo, da bo igra intrigr ponehala. Dobrodušni državljani, ki je bil tega mnenja in ki sploh ne pripisuje vprašanju zunanje politike večjega pomena, je bil pomirjen.

Toda evropska kriza postaja čim dalje bolj akutna. Kriza je gospodarska, to je — politična. Proti akutnemu padanju marke je ravnotako treba ukreniti kaj resnega, kakor proti rastoči ofenzivi pangermanskega duha. Kaj drugega je, če vodijo avstrijsko-nemško združevalno gibanje demokracije, in kaj drugega, če mu prednjačijo Volkswehrvojnici in Orgeschovci.

Italija hodi ravnotako svoja pota, kakor Francija in Anglija. Velika antanta obstoji še formalno in oficijalno, dejansko pa že zdavnaj ne več. Mirove pogodbe niso dovolj jaka vez, da ne bi preprečevale »svetega egoizma« vsakega poedinega zaveznika. Le v vprašanjih, kjer ni uspeha brez skupnega nastopa, ostane še vojna tradicija ohranjena. Italija hoče po sili doseči neko supremacijo. Izpodletelo ji je v Pešti, kjer so jo izrinili Angleži, iz Valone so jo vrgli Albanci sami. V Pragi je bilo grozljivo prekislo, in Mala antanta je pred pol leta prestala svojo prvo večjo preizkušnjo. Ob drugem vrnitvenem poizkusu Karlovem je bila poleg Habsburgovcev na Madžarskem poražena tudi Italija.

Sedaj se izve, da je Italija napravila poizkus carinske unije z Avstrijo in politične zveze z njo. Obenem bi se njen zastopnik rad udeležil konference Male antante v Pragi. Celo majhna, poražena in v skrajnosti padajoča Avstrija je znala spretno izražati italijansko slabost. Seiplovo potovanje je bilo mojstrsko delo. V Prago, — prestrašena je Italija, v Berlin, — preplašena je s Francijo cela Velika antanta, — v Verono, in Mala antanta skrbno gleda, kaj se vrši tam. Na Dunaju so se to pot nekaj naučili, to se jim mora priznati! Po veronskem sestanku dežujejo sedaj laške uradne izjave, da je bil sestanek le informativnega značaja in da treba ohraniti senzerensko pogodbo. Avstrija ne sme niti k Nemčiji, niti k Italiji, niti v Malo antanto. Ravnotožje negociacij Schanzer trdi sicer, da je carinsko unijo predlagala Avstrija Italiji, toda še poprej se je zgodilo na tistem obratno. Carinska unija pa bi pomenila avtomatično še tudi, da postane Dunaj običajna depandansa Rima. Ta unija je danes onemogočena in zato hiti oficijozna Italija z demantiji, češ, da sploh niso tako resno mislili, ampak so se le informirali o možnostih. Pač pa so — tako trdi Italijani — Jugoslovani in Čehi hoteli dobiti Avstrijo podse in jo priklopiti Mali antanti, — neuspeh bi bil torej na naši strani!

Nas takšno zatiranje ne boli. Z veseljem čitamo zamerljive in malo-besedne komentarje laškega časopisa, ki konstatira, da se cela Mala antanta energično razvija v Italiji močno naproti in zelo samostojno organizirano srednjeevropskih držav, in z istim veseljem jemljemo na znanje komentarje londonskega in pariškega tiska, ki konstatira veliko važnost in veliko vrednost naše državne zveze. Obenem vemo, da se mora v kratkem načeti reševanje reparacijskega vprašanja drugače kot doslej. Ekonomska kriza postaja neznosna in z njo raste visoka politična napetost. Ne bo dolgo, ko bo Avstrija postala pravo jabolko spora, črveno jabolko sicer, pa vendar se bo zanj bila huda evropska diplomatska bitka. Za nas je najvažnejše koroško vprašanje. Obenem z vsemi drugimi odgovori bo prišel tudi končni odgovor na vprašanje Valentina Vodnika: Drava čigava?

In še drugo vprašanje je nerešeno, — italijanski tisk sam to priznava, — italijanski dnevi izrecono: To je jadransko vprašanje...

V svoji notranji politiki pričakujemo in iščemo potov do cilja. V zunanji vidimo, da je pot le ena, sredstvo le e.o. Mala antanta danes ni več mala, ona je trdna, ona raste, ona vedno bolj pridobiva na evropskem ugledu. Ona je vedno močnejši vir in medsebojna garancija sigurnosti. V kratkem bo zopet v Ženevi na novo

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Upravišтво:

Ljubljana, Prešernovi
ul. št. 54. Telef. št. 36

Podružnice:

Maribor, Darvarska ulica
št. 1. Tel. št. 22.

Celje, Aleksandr. cesta.

Račun pri pošt. čekov,
zavodu št. 11.842.

Rudarska stavka končana!

POZNO V NOČI DOSEŽEN SPORAZUM. — KOMPROMIS. — POVIŠANJE MEZD IN AKORDOV. — DRUGE ZAHTEVE ODKLONJENE. — PERIODIČNA REGULACIJA MEZD. — DELO SE ZAČNE V PONDELJEK V SVEH OBRATIH.

Ljubljana, 27. avgusta. Pogajanja med Trboveljsko premogokopno družbo in stavkujočimi rudarji so se nadaljevala pri pokrajinski upravi v soboto od 9. do 12. ure, popoldne od pol 5. ure dalje čez polnoč in do popoldne ure danes zjutraj, ko je bil končno podpisan kompromis in dosežen sporazum.

V razpravi se je ugotovila povprečna delavčeva dnevna potreba z zneskom 103 K za osebo. Na podlagi tega sporazumne ugotovitve se je zvišala povprečna minimalna dnevna mezda od 9 do 20 K na št. akord pa za 30 %, in sicer za temeljne plače in draginjske doklade, dočim je bila odklonjena zahteva po zvišanju družinskih dokladov in zahteva, da naj se regulira mezda vsak mesec ter eventualni poviški izplačajo tudi za nazaj. Pač pa se regulirajo mezde navzgor ali navzdol vsakih osem tednov na podlagi sporazumne sprejete tabele dnevnih potrebščin, odnosno njihovih vsakokratnih cen.

Minimalne mezde znašajo torej od slej za št.:

v I. kategoriji dosedanjih 105 K 66 vin. plus povišek 20 K, torej 125 K 66 vin.;

v II. kategoriji dosedanjih 98 K 66 vin. plus povišek 18 K, torej 116 K 66 vin.;

v III. kategoriji dosedanjih 90 K 66 vin. plus povišek 13 K, torej 103 K 66 vin.;

v IV. kategoriji dosedanjih 90 K 66 vin. plus 9 K, torej 99 K 66 vin.

Protokol so podpisali: Zastopniki strokovnih organizacij, za Rudarsko zvezo Edo Kukman, za Narodno-socialno zvezo Vladimir Kravos, za Unijo slovenskih rudarjev Krušič, za Samostojno Unijo Zupanc, za II. rudarsko skupino Zupančič in en zastopnik, čegar ime še polizvemo, za Zvezo rudarskih delavcev. Za Trboveljsko družbo sta podpisala glavni ravnatelj Skubic in ravnatelj inž. Hajnrih, za Zvezo industrijev njen tajnik inž. Milan Suklje, za rudarsko poglavarstvo svetnik Pehani, za Delavsko zbornico dr. Likar, za ministrstvo šum in rud generalni ravnatelj dr. Antula, za pokrajinsko upravo pokr. namestnik Hribar in podnamestnik dr. Baltič, ter zapisnikar dr. Bogataj.

Potek pogajanj je bil dovolj stvaren. Obe stranki sta kazali mnogo dobre volje in resnobe. Prvotno se je reševalo vprašanje, za katero katego-

rijo veljaj večeraj ugotovljena povprečna dnevna potrebščina. Nato se je vršila razprava zapored o življenjski potrebščini, ki se je ugotovila za delavca na 1785-50 K mesečno za živila in 10.652 K letno za obleko in druge potrebe, skupaj torej letno 32.042 K, kar da na 312 delavnih dni v letu po 103 K dnevno. Sledila je razprava glede družinskih dokladov, ki se ne povišajo, popoldne pa so se vršila pogajanja o eksistenčnem minimumu in zopet o dokladah. Pokrajinski namestnik je pri tej prilici navajal statistične podatke o prevelikem konsumu alkohola v revirjih.

Sledila je živahna debata, ki so se je udeležili skoraj vsi prisotni, morala pa se je čisto prekinili za potrebna posvetovanja delavskih zastopnikov. Okrog 10. ure zvečer je Stefanović zopet poskušal onemogočiti sporazum z neprestanimi predlogi, naj bi se pogajanja nadaljevala na shodih, ki naj bi se vršili danes. Namestnik Hribar je ta predlog kategorično odklonil in izjavil, da se morajo nocoj pogajanja končati tako ali tako. Že pred tem sta poslanca Gosar in Brandner odšla, ker se nista strinjala z nemogočim Stefanovičevim stališčem.

Pogajanja so se potem zopet nadaljevala, ker so vsi prisotni uvideli, kam vodi Stefanovičeva demagogija, ki bi služila le drugim interesom, samo delavskim ne. Končno je stavljal ravnatelj Skubic kot zadnji predlog tega, ki je bil pozneje končno sprejet, vendar bi se bilo še tik pred zaključkom skoraj pogajanja razbila na vprašanje poviševanja vsak mesec in glede računskih razlik med splošnimi tržnimi cenami in konzumnimi cenami. Ko so se v debati razbistrili pojmi, je delavstvo proti Stefanovičevi volji sprejelo zadnji predlog ravnatelja Skubice, na kar se je ob pol dveh zjutraj podpisala pogodba.

Po ravnateljevi izjavi poviša družba prejemke tudi vsem uradnikom (ki se niso stavke udeležili), in sicer temeljne plače in draginjske doklade za 30 %.

V pondeljek se prične zopet z delom v revirjih. Ker se je veliko števil delavstva razpršilo po zaslužku izven revirjev, jim je za povratek dovoljen tedenski rok, razven tega ne bo nikdo kaznovan.

Končni facit: Isto bi se bilo doseglo brez stavke, ki jo je Stefanović v gotove namene frivolno izvalil in delavstvo oškodoval.

Začetek konference Male antante in Poljske

VSI ZUNANJI MINISTRI ŽE ZBRANI. — DELOVNI PROGRAM. — OFICIJELNA OTVORITEV DANES DOPOLDNE.

Praga, 26. avgusta. (Izv.) Jutri v nedeljo ob 10. uri dopoldne se prične v prostorih češkoslovaškega min. predsednika dr. Beneša v Pragi konferenca zunanjih ministrov Male antante in Poljske.

Konference se bodo udeležili dr. Beneš, jugoslovanski zunanji minister dr. Ninčič, zunanji minister Rumunije Duca in poljski poslanik v Pragi Piltz kot zastopnik poljskega zunanjega ministra Narutowicza.

Predsednik Masaryk je povabil štiri glavne delegate na lunch, ki se vrši ob eni popoldne na gradu Sana.

Davi je dospel iz Varšave v Prago poljski poslanik Piltz. Na kolodvoru ga je kot zastopnik zunanjeje ministra in min. predsednika dr. Beneša sprejel ministar za državno brambo Udržal. Jugoslovanski zunanji minister dr. Ninčič je danes popoldne dospel semkaj. Na kolodvoru so ga pozdravili ministri Haber-

man, dr. Dolanski in dr. Vrbenski, dalje poslanik dr. Vošnjak ter od zunanjeje ministrstva dr. Eirsa in inž. Dvořák. Z dr. Ninčičem sta dospelata tudi uradnik beograjske »Politike« in direktor agencije Avala.

V Prago je prispel danes tudi rumunski zunanji minister Duca. Prvi skupni sestanek vseh treh zunanjih ministrov in zastopnika poljske vlade, poljskega poslanika v Pragi G. Piltza se bo vršil jutri v nedeljo ob 10. uri dopoldne. Na dnevnem redu bodo nastopna vprašanja:

- 1.) obča mednarodna situacija;
- 2.) vprašanje narodnih manjšin spribo bližnjega ženevskega zasedanja Zveze narodov;
- 3.) vprašanje kandidature Male antante v izvršilni svet Zveze narodov;
- 4.) položaj v srednji Evropi, zlasti v Avstriji;
- 5.) sprejem Madžarske v zvezo narodov.

ČEŠKI VELIKI MANEVRI.

Beograd, 26. avgusta. Češkoslovaško vojno ministrstvo je poslalo našemu vojnomu ministrstvu povabilo, naj odpotuje svojega zastopnika naše vojske k češkoslovaškim velikim manevrom. Vojni minister je poslal v Prago v ta namen generalštabnega polkovnika Bogoljuba Iviča.

morala podati in bo podala dokaz svoje solidnosti in solidarnosti.

Sestanek v Marijanskih Laznih je končan, sestanek v Pragi pričnjen. Današnja nedelja je važen dan v dnevniku naše sreče, ki jo kujemo sami. Dasi naš povprečni državljani nima še dovolj visoke politične izobrazbe, ima

NAMENI NEMŠKE MORILSKE ORGANIZACIJE.

Pariz, 26. avgusta. (Izv.) »Liberte« je priobčila sinoči podrobnosti o onem Nemcu, ki je baje prišel v Pariz, da umori Polncarea. Piše se menda Günther Brün in je spadal prej k štabu vojaškega atašeeja v Winterfeldu.

vednar zdrav domač razum in dobro vé, da pomeni bivanje našega kralja in naših državljanov v Pragi važen državni čin in krepak korak naprej. Iz vrtince dnevnih strasti in skrbi zato gledamo vsi Jugoslovani z zadovoljenjem in polni najboljših upov v bodočnost, kakršno si gradimo sami.

Najtesnejše bratske zveze med Češko in Jugoslavijo

VAŽNI DOGOVORI MED BENEŠEM IN NINČIČEM. — POGLOBITEV ZVEZNE POGODBE. — MALA ANTANTA GOSPODARICA SREDNJE EVROPE.

Praga, 26. avgusta. (Izv.) Danes popoldne se je vršila prva konferenca med dr. Benešom in dr. Ninčičem; državnik sta se razgovarjala o vprašanjih, ki bodo na dnevnem redu prihodnjega zasedanja Zveze narodov v Ženevi. Poučeni krogi trdijo, da se je dr. Beneš pri tej priliki tudi izrazil, da želi, da bi kandidirala Mala antanta v izvršilni odbor štirihi pri Zvezi narodov zastopnika države SHS.

Oba ministra sta pokazala razpoloženje, ki ni nasprotno sprejemu Madžarske v zvezo narodov, seveda pod pogojem, da se Madžarska resno obveže, da bo striktno izpolnjevala določbe obstoječih pogodb.

Dr. Beneš, ki je šele danes dospel iz Marijanskih Lazni, se je tamkaj popolnoma sporazumel z ministrskim predsednikom Pašičem glede podaljšanja pogodbe med našo kraljevino in Češkoslovaško. Tekst sporazuma o podaljšanju bosta redigirala dr. Beneš in dr. Ninčič v Pragi tekom prihodnjih dni. Ta pogodba bo določala, da ostane za enkrat še v veljavi teritorialni status quo. Kot podlaga novi pogodbi bo služila ne samo trianonska pogodba, ampak tudi vse druge pogodbe, katere sta podpisali obe državi skupno. Obenem bo predvidevala ta pogodba tudi skupni nastop obeh držav v vseh mednarodnih vprašanjih.

Praga, 26. avgusta. (Izv.) Vsi češki listi objavljajo obširne komentarje o razširjeni zvezni pogodbi med Jugoslavijo in Češkoslovaško, čije besedilo se bo objavilo prihodnje dni. Poloficijozna lista »Čas« in »Prager Presse« ugotovljata, da se mora smatrati kot prva posledica nove pogodbe, da bo postopanje češkoslovaške in jugoslovanske vlade v vseh diplomatskih in političnih akcijah enotno in soglasno. Nadaljevalo se bo tudi sodelovanje z Rumunijo in s Poljsko. Pogodba ne izpreminja strukture srednjeevropske

antante, ker, kakor piše »Čas«, pogodba ni slična onim starim konvencijam, ki so jih pred vojno razne države sklepale v svrhu obrambe. Ta pogodba vsebuje podrtiv idej društva narodov. Pogodba ima prej značaj pismene kodifikacije onih načel in skupnih interesov, ki sta jih oba naroda že preje poznala.

Na tem ne moremo ničesar spremeniti niti intrige poznanih provokaterjev. Tudi sedanje razmerje med Rumunijo in Poljsko datira že iz časa boja proti osrednjim državam. Pogajanja Masaryka in dr. Beneša s poljskimi voditelji v Franciji, Ameriki in Rusiji so bila predigra za ono skupno delovanje, čigar končni uspeh je sedanja praška konferenca. Ne obstoja niti najmanjši dvom, da bo sedanja konferenca iznova dokazala moč in nerazdružljivost novega srednjeevropskega sistema, ki se naslanja na mirovne pogodbe, da izvede ideje društva narodov.

Pomena konference ne moremo dovolj visoko ceniti in je tem bolj važen, čim bolj se zbirajo oblaki na nebu evropske politike.

Jasen primer za politično napetost, ki se sedaj opaža v Pragi, so besede klerikalnega lista »Lidove Noviny«, ki izjavljajo, da je konferenca v Marijanskih Laznih že zaradi tega evropskega pomena, ker skuša Italija s protektoratom nad Avstrijo doseči premoč ob Donavi. Mala antanta pa mora biti pripravljena tudi na možnost, da se Velika antanta razide: zato si mora z ugotovitvijo prijateljstva med novimi državami srednje Evrope, zlasti z zvezo med Češkoslovaško in Jugoslavijo, neodvisno od politike velesil zjamčiti trdno mesto v konstelaciji Evrope.

»Češko Slovo« piše: Mala antanta mora natančno zasledovati pogajanja med Italijo in Avstrijo. Avstrijski problem je mednarodni in se ne sme rešiti samo s stališča ene ali druge države.

Fašisti proti drugi internacionali

SVETO OGORČENJE NAD PROTIFAŠISTOVSKO RESOLUCIJO AMSTERDAMSKE INTERNACIONALE.

Rim, 26. avgusta. (Izv.) Generalni tajnik fašistovske stranke je poslal eksekutivi druge internacionale v Amsterdamu kot odgovor na znano protifašistovsko resolucijo nastopno pismo: »Amsterdamska internacionala, ena od mnogih internacional, ki se medsebojno napadajo ter dolžijo izdajstva in prevare, nima pravice zastopati delavskih slojev sveta. V sled tega je poslala zunanjemu ministru Italije pismo, kjer se pritožuje nad pasivnim

stališčem italijanske vlade proti zločinskemu postopanju fašistov. To vmeševanje v notranje zadeve naše države, ki si ga ne želijo niti socialisti, ki so jih na vsej črti popolnoma porazili fašisti, mora le izzvati energični protest cele Italije, v kolikor je vredna tega imena.

Izjava konča s pozivom na ministrskega predsednika de Facto, naj dostojno zaščiti potrebo moralčne neodvisnosti italijanskega naroda.

Razmejitve z Albanijo

Beograd, 26. avgusta. (Izv.) Naš delegat za razmejitve z Albanijo polkovnik Jovan Jovanović je danes odpotoval na albansko mejo, da se pridruži razmejitvenim komisijam, ki bo te dni zopet začela z delom. Včeraj je polkovnik Jovanović na ministrski seji sprejel instrukcije vlade za svoj posel. Razmejitve se bo sedaj začela na južni strani Ohridskega jezera. Komisija, ki je svoje čase prekinila svoje delo in odšla na albansko-grško mejo, je danes dospel v sv. Naum.

Italijanski poslanik v Albaniji.

Beograd, 26. avgusta. (Izv.) »Tribuna« poroča iz Tirane, da je 24. t. m. dospel tjakaj italijanski poslanik za Albanijo markiz de Durazzo, ki je že izročil svoja akreditivna pisma.

»PICCOLO« ZOPET DOVOLJEN.

Beograd, 26. avgusta. (Izv.) Notranji minister je danes dovolil, da se sme v naši državi zopet razpečavati tržaški »Piccolo«.

ANGLEŠKI DELAVCI EOKOTIRAJO FAŠISTE.

Cardiff, 26. avgusta. (Izv.) Zveza transportnih delavcev je sklenila bojkot nad italijanskim parnikom Accamc, čigar moštvo sestoji iz fašistov.

ITALIJANSKIH VOLITEV NE BO?

Rim, 26. avgusta. (Izv.) Italijanska vlada dementira uradno vse vesti, ki govore o razpustu zbornice in o razpisu novih volitev.

NAŠI ČEŠKI BRATJE IN SESTRE SE ODPELJEJO DANES OB 13. URI Z JUŽNEGA KOLODVORA.

Avstrijski socialisti in vlada

Dunaj, 26. avgusta. (Izv.) »Arbeiter Zeitung« piše v svojem današnjem uvodu niku, da bi bili socialisti demokraciji pod gotovimi pogoji pripravljeni stopiti v vlado, in sicer v to svrhu, da bi se s skupnim delovanjem odvrnila od Avstrije katastrofa. Sicer bi se stavljal pogoj, da bi se morala popolnoma izpremeniti finančna in gospodarska politika Avstrije.

Borza

Zagreb. Borza danes ni poslovala. V prostem prometu so notirali: Praga 325 London 395 — 398.75, Milan 390, Pariz 687.50 — 689, Berlin 4.25 — 4.50, Budimpešta 5.12, Dunaj 0.0925, dolar 87.50.

Beograd, devize: Berlin 4.50, Budimpešta 5.07, Bukarešt 69.25, Milan 375 London 387.50, Newyork 85.20, Pariz 651 Praga 304, Švica 1615, Dunaj 0.10.

Carib. devize: Berlin 0.29, Newyork 524.75, London 23.47, Pariz 29.65, Milan 22.65, Praga 18.70, Budimpešta 0.29, Zagreb 1.45, Sofija 3, Varšava 0.06 in pol, Dunaj 0.00 in pol, avstrijske krone 0.00 in tričetrt.

Berlin, devize: Italija 7610.40 — 7659.60, London 7990 — 8010, Newyork 1797.75 — 1802.25, Pariz 13.488.10 — 13.516.90, Švica 34.107.30 — 34.192.70, Dunaj 2.43 — 2.47, Praga 6441.90 — 6458.10, Budimpešta 100.37 — 100.63, Sofija 998.75 — 1001.25.

DANES POPOLDNE OB 16. URI DRUŽABNI SESTANEK TIPOGRAFOV V HOTELU TIVOLI.

Sporazum! Sloga?

Ljubljana, 25. avgusta.

Na dan 10. septembra sklicujejo v Zagreb sestanek nekaterih hrvatskih in srbskih politikov, ali, kakor se sami imenujejo, »javnih radnikov«. Pri pregledu njihovih imen najdemo do zadnjega same znanca. Večina njih je že imela priliko, da v našem javnem življenju deluje. Pri pregledu svoje politične in kulturne zgodovine jih najdemo, med njimi so revolucionarji, člani Jugoslovanskega odbora, sotrudniki Narodnega Vijeca, člani »centralistične« vlade, znanstveniki visokega slovesa, publicisti, novinarji in mnogi drugi možje, ki so spadali in še vedno spadajo v prve vrste naše inteligence. Poleg njih najdemo sicer tudi nekaj nemirnežev in večnih nezadovoljnikov a tout prix, nekaj slabih, ki skačejo semtertje, in nekaj konjunkturikov, strežajev osebnih ambicij in lovecev za posebnimi zakulisnimi cilji. Teh je sicer dovolj, da moramo gledati na pokret z neko mero rezerve, ker je mogoče, da se iz njega izčrpa kakšna navadna brezkoristna frakcija, ki bo hotela le svoj in svojih finančnikov lonček ogreti pri najnovejšem ogenjčku. Vendar je pa, kakor rečeno, med imeni te skupine »javnih radnikov« toliko častitih, polnovrednih, da moramo novo skupino z resno iskrenostjo pozdraviti, čeprav se razlikujemo od nje v nekaterih nazorih in sodbah.

Stremljenjem te skupine pridobiva nesporne simpatije dobri namen. To so možje, ki jih je brezobzirnost in osterost, reči smemo celo podivjanost in cinizem dnevnih borbe disgustiral, zato so obupali nad lastnim prvotnim konceptom, se prostovoljno odstranili iz prvih borbenih vrst in »vrgli puško v koruzo«. Postali so — mnogi, ne vsi! — disidenti, pričeli so se grupirati v raznih skupinah brez opredeljenega programa. Za njimi pa so prišli konjunkturiki. Tako je zagrebška »Slobodna Tribuna« postala končno odvisna od denarja in volje gosp. Kamenarovića. Drugačen je »Nedeljni Glasnik«, ki nima doslej še nobene banke za seboj in je organ nezadovoljnih sicer, toda idealnih, bolj toplo čutečih ko hladno mislečih mož, ki so kljub vsej neprestani kritiki vendar ohranili čisto in občutljivo svojo demokratičnost in Jugoslovanstvo. Mnogi drugi so še z njimi, Bosanci in Beograjdanci, ki jih bomo še videli pri dobrem, koristnem narodnem delu.

Kje so Slovenci? Slovencev kot skupine pri tem pokretu ni. K skupini »Nove Evrope« sicer spada tudi dr. Pitamice in dr. Prijatelj, ki pa doslej nista posegala v politično delo. Pač se vsiljuje novosnujoči se skupini tudi nekaj naših konjunkturikov preko »Jugoslavije«, Kamenarovića in njegovih političnih eksponentov. Brandner bi rad morda tu postal pomembnejši, — toda takšno vsiljevanje ne zmore družega, ko da škoduje celi akciji, ki je v svojem bistvu koristna in kljub vsemu nesebična ter stvarna. Glavni pomen akcije je v naglašanju metode: Sloga ni cilj, sloga je sredstvo. Program Cvijića, Jovanovića, Sijepčevića, Grgiča in tovarišev je slojko-prej integralno narodno jedinstvo, politično in državno za vsako ceno, kulturno pa v smislu ustvarjanja enotnega višjega jugoslovanskega kulturnega tipa.

Toda slogaši niso zadovoljni z dosedanjim metodo. Na konferenci v Ilidži so izjavili: Poleg slabe uprave so krive nezadovoljstva skrajnosti režima in opozicije, strankarska agitacija prinaša plemensko nezaupanje in ustvarja sovraštvo. S temi metodami se otežkoča narodni sporazum in državno urejanje. V tem je jedro pokreta, ki potemtakem ni nov. Mi smo že nešteto vrnili s prstom kazali na agitacijo, ki vedoma in hote dela sovraštvo: klerikalci so od prej pa do danes odbržali to metodo fruktificiranja nizkih strasti in instinktov, pod Peskovim režimom se je ta način dnevnih politik izrabljati tudi izven »katoliške«. Sedaj cvete gonja, laž je trumf, Stefanović se svojo politično hohštaperijo in Kamenarović se svojo bankirsko gonjo sta pri nas dotirala revolversko politiko na isto višino, kakor Radić in »Hrvat« v Zagrebu, »Balkan« in »Videlo« v Beogradu.

Ni nobenega dvoma, da se studij takšna gonja vsej javnosti. Slogaši so spregovorili to, kar pravimo vsak dan mi vsi: Treznost!

Režimu pripisujejo oni isto krivdo, kakor opoziciji. Kdor hoče nastopiti kot sodnik, mora deliti solnce in senco na dve polovici, čeprav je levji del graje namenjen onim, ki so sporazum, zlasti parlamentarni sporazum frivolno preprečili. V ostalem pa baš demokrati predobro vemo, — neprimerno bolje kot katerikoli opozicijski — da so mnoge napake »režima« — (če že rabimo tudi mi to neudobno besedo) — neizogibne, ker sami demokrati ob popolni jalovosti in strastni slepoti takozvane opozicije fizično nismo mogli »držati položaja«. Zavedamo se, da smo svoj program in svojo nalogo ob vsej pošteni volji le ne popolno in delno izvršili in da nosimo poleg tega bremena še najtežje, namreč breme odgovornosti za napake, ki niso naše. V tem je ono žrtvovanje stranke programu, — žrtvovanje, ki je naš ponos in ki ga razven nas nikdo drugi ne zmore. Lahko bi bilo nam, da gremo v

opozicijo in si s počem krvavo frazo zasiguramo za pozneje tiste osebne uspehe, na katere drugi danes šele upajo v vednem strahu, da jim le niso gotovi, zato — pucaj bre u demokrate! Bij, goni, laži, obrekuji, podkupuj, — semper aliquid haeret!

Daljnje točke iz Ilidže pravilo, da bi forsiranje upravne razdelitve oteževalo sporazum in da je potrebna sporazumna revizija ustave v decentralističnem pravcu. Naše prepričanje je, da je upravnna razdelitev starih kronovin potrebna, in da je potrebna decentralizacija. Naša zahteva je, da določa ustava resnično decentralizacijo, ni pa naša krivda, da izvrševanje ni vedno takšno, kakor si ga mi želimo. Tudi po sporazumu bodo za delu močni drugačni vplivi, takšni, ki imajo sedaj svoj raison d'être proti spletnemu besenju slepe plemenske opozicije in sovraštva. V ostalem smo bili mi za sporazum pred glasovanjem za ustavo, in smo danes za sporazum z vsakim, ki je dobre volje. Zato tudi radi sprejemamo »dobre usluge« nove skupine, ki hoče posredovati. Žal, da druga stran ne bo hotela, in posredovalec se bo bolj razočaran, bolj izkušen in razkačen nad zaslepljenim bratom vrnil tja, odkoder je izšel.

Sporazum, sloga, treznost, — to je metoda, integralno narodno jedinstvo zahteva, od katere ne odstopimo. Sedaj na vladi delujemo v tem smislu po najboljši vesti in vednosti, v opoziciji smo tako delali in bomo, — in zopet v vladi ravnotako. Tukaj stojimo, drugače ne moremo in ne bomo.

Izza kulis

Ko se je morala naša mirovna delegacija v Parizu boriti proti najhujšim in čisto žal uspešnim italijanskim intrigam, je z Italijo rovala proti nam cela vrsta raznih temnih elementov, med katerimi so se posebno odlikovali poleg frankovcev tudi črnogorski emisariji, ki so delali z italijanskim denarjem in pod komando razkralja Nikole Črnogorskega, ki ga je narodna skupščina v Podgorici odstavila s prestola radi narodnega izdajstva. Kako je ta mož deloval poprej v Črni gori, je tudi znano. Bil je sicer vladar, toda eden največjih tiranov v Evropi in obenem izvrsten bankir za sebe. Kakor znano, in kakor sam priznava, je bil naš znanec Ciro Kamenarović v službi tega vladarja, in sicer v njegovem notranjem ministertvu in v njegovih bančnih poslih. Za časa, dokler je bil Kamenarović v Franciji, je bil po nalogu gosp. Pašića pod francosko policijsko pažnjo. Ako bi ne bili Italijani leta 1919. razvili potom svojih prijateljev in sredstev tako velikansko agitacijo proti nam v časopisu, brošurah in z intervencijami, bi se bilo Jugoslaviji — razen teritorialnih uspehov — posređilo s francosko pomočjo in angleškim privoljenjem, da bi se bila nacionalizirala vsa podjetja avstrijskih in nemških državljanzv tudi izven Srbije. Razlika znaša — izven neodrobenega ozemlja — mnoge milijarde narodnega premoženja. Gospod Kamenarović se pa še sedaj ni odločil svojih starih črnogorskih simpatij. Znano je, da je hotel izdati Jadransko banko v Trstu Italijanom po dveh tretjinah deležev. Ni pa znano, da je ta gospod, ki toliko opozarja javnost nase in svoje delovanje, spravil v tržaško Jadransko banko tudi prave »Črnogorce«, takšne, ki se še sedaj smatrajo za črnogorske državljane in ki še vedno vzdržujejo z italijanskimi pomočjo proti nam naperjeno črnogorsko agitacijo. Kamenarovića vprašamo, ali morda pozna gospoda Horešija, ki se je včasih pisal Horejš, in ki dobiva iz Rima v Trst vedno po cele kope »Črnogorskega glasnika«, ki ga deli med naše ljudi! Ta časopis »Črnogorske vlade« govori neprestano o razpadu naše države, katere sploh ne prizna, poroča dalje o ukrepih in zakonih »Črnogorske vlade« v Rimu, pozivlja Črnogorce, naj se z orožjem v roki osvobode »Jugoslovanskega jarma«, obeta jim pomoč od zunaj itd. Tega Horejša ali sedaj Horešija je Kamenarović spravil v Trst, nečujno pa ga je povabil v Jugoslavijo in mu obljubil, da mu preskrbi i jugoslovansko državljanstvo in obenem dobro službo!

Nam ni treba, da bi pisali še kakšen komentar k temu dejstvu. Vemo pa, da je »Bankoslovija« pripravljena braniti na migljaj od zgoraj Horejša ravnotako, kakor njegovega in svojega gospodarja.

Politične beležke

Davidović in Kumanudi v južni Srbiji. V južni Srbiji je demokratska stranka razvila živahno propagando. Na agitacijskem potovanju se mudita strankin predsednik Ljuba Davidović in finančni minister Kumanudi. V vsakem večjem mestu se vrše konference in shodi.

Afera Zečević. Skupščinska komisija, ki je imela nalog, da preišče vzroke, zakaj je o priliki mobilizacije pod vojnim ministrom generalom Zečevićem toliko vojakov umrlo, oziroma težko zbolelo, je dosedaj izvršila preiskavo v Novem Sadu, Subotici, Mariboru, Zagrebu in Ljubljani, prihodnje dni pa odputuje v južno Srbijo. Iz dosedanje preiskave je razvidno, da je nesreče povzročil predvsem neurejeni transport, dočim je bila vojska sicer dobro urejena s hrano.

Klevete in intrige radi nakupa Bambergove tiskarne. Emil Stefanović pripoveduje v »Slovenec« in v »Jugoslaviji«, da je gosp. Bamberg svoj čas pod nekakim pritiskom odvetnika dr. Ažmana prodal svojo tiskarno, snujoči se delniški družbi »Delniška tiskarna«. Že včeraj smo rekli, da so vse to proste izmišljotine in klevete. V včerajšnjem »Slovenec« in »Jugoslaviji« priobči tudi odvetnik dr. Ažman pojasnilo, kako je pri nakupu posredoval. Bil je dvakrat pri gosp. Bambergu star., ki ni hotel nič slišati o prodaji. Po daljšem času ga je nato iz lastnega nagiba obiskal sin gosp. Otmarija Bamberg star., dr. Herman Bamberg, ter mu sporočil, da si je oče premislil, da sicer hiš ne prodaja, da bi se pa spustil v kako transakcijo, po kateri bi postalo njegovo nemško podjetje slovensko. Razgovorjalo sta se večkrat, kako bi se dalo to izvesti. Ko se je vrnil dr. Ažman z letovišča, je govoril z gosp. Bambergom, ki se je odločil, da proda svojo tiskarno delniški družbi proti plačilu 60 % kupnine v gotovini, 40 % pa v delnicah. Cena, ki jo je zahteval gosp. Bamberg, se ni mnogo razlikovala od vrednosti, ugotovljene po izvedenju in prejetih informacijah. Transakcija je šla čez »Jadransko banko«, tiskarno pa je končno pod zgoraj omenjenimi pogoji kupila in prevzela »Delniška tiskarna«. K temu pojasnilu gosp. dr. Ažmana dodajamo še to, da je gosp. Bamberg dosegel tudi, da je delniška družba prevzela njegovega sina Otmarija, kar tudi znači milijonsko obremenitev podjetja. Zanimivo je nadalje, da se za »Delniško tiskarno« že dalj časa zelo interesira gosp. Kamenarović. Šel je celo tako daleč, da je hotel s pomočjo Emila Stefanovića sugerirati gosp. Bambergu, da je prodal tiskarno pod pritiskom. Ponudil mu je v to svrhu, da ima samo podpisati izjavo za sodnijo, vse druge skrb in zlasti stroške pa prevzame »Jadranska banka«. Gosp. Bamberg je seveda to nepošteno ponudbo z ogorčenjem odklonil. Izmišljeno je tudi, da bi bil nad premoženjem Bambergovega preložen sekvester. Ta nov napad je zopet dokaz, kakih sredstev se poslužuje Kamenarović potom svojih agentov in plačancev časopisja. Bilo bi prav zanimivo, če bi se državno pravdništvu bavilo z vprašanjem, kako je kvalificirati poizkuse, da se koga zavede z raznimi obljubami h krivi izjavi, namenjeni za sodišče.

Se eno pojasnilo k nacionalizaciji Trboveljske družbe. Neposredno po povratu je bila naša delegacija v Parizu, ko je šlo za senžermensko mirovno pogodbo, prepričana, da bomo mogli likvidirati in nacionalizirati avstrijska nemška podjetja tako, kakor n. pr. Francija. V početku so potekala pogajanja za nas ugodno, potem pa je, kakor obče znano, nastopila proti nam Italija, vsled česar smo morali v raznih točkah popustiti, čeprav so nam bile poprej že zasigurane. Tako se je zgodilo tudi glede likvidacije in nacionalizacije avstrijskih in nemških podjetij, nahajajočih se pri nas. Došlo je do tega, da je senžermenska pogodba določila, da moramo takoj vrniti vsa sekvestrirana avstrijska in nemška podjetja prejšnjim lastnikom in da se jim mora vrhu tega izplačati škoda vsled sekvestra. Naša država bi bila moralna že leta 1920. vrniti vsa sekvestrirana podjetja, izvzemši ona, ki se nahajajo v stari Srbiji. Kljub temu pa se je posređila nacionalizacija s soglasjem prejšnjih lastnikov pri nekaterih podjetjih, med katere spada tudi Trboveljska družba. Možje, ki so to delo izvedli, imajo namesto priznanja vse naše javnosti — napade raznih vrstnih konkurentov in celo raznih podkupljenih temnih eksistenc in hohštaperjev. Tudi v slučaju Trboveljske družbe je izvedena prava nacionalizacija v smislu, kakor smo že pojasnili, in tudi v tem slučaju so se oglašali razni bankirji in njihovi podkupljeni z napadi proti vsem kar navzkriž. Mielimo, da je vsa resna javnost edina v tem, da se morajo takšni pojavi enkrat za vselej odstraniti iz našega javnega življenja in da politike ne smejo voditi niti mešetariji, niti podkupljeni.

Po svefu

Pred novimi volitvami v Bolgariji. Iz Sofije poročajo, da se je zastopnik predsednika ministrskega sveta gosp. Canko Bakalov sestal v Varini s predsednikom vlade Stambulinskim radi dogovora o rekonstrukciji vlade. Stambulinski je mnenja, da se rekonstrukcija sedaj ne more izvršiti radi velikih nesoglasij, ki vladajo v parlamentarnem klubu zemljoradniške stranke. Stambulinski namerava takoj po povratu iz Zeneve razpustiti soobranje in razpisati nove volitve v nadi, da bo imel v novi skupščini za neslajvejša ljudi.

Gibanje proti tujcem v Avstriji. Vest, ki prihaja iz avstrijskega Tirola, pravilo, da se v nekaterih krajih širi tujcem sovražno gibanje; ker da njihovo bivanje v Avstriji otežuje gospodarski položaj države. V nekaterih krajih so bili nabit javni razglasili, v katerih se pozivajo židovski letoviščarji, naj zapuste deželo v 48 urah, ker bodo sicer izpostavljeni resnim represalijam.

Aretacije ruskih intelektualcev se po vesteh »Timesov« iz Rige vedno bolj množe. V Moskvi, Petrogradu in v

zapadni Rusiji so aretirali v zadnjih 14 dneh mnogoštevilne voditelje in organizatorje ruske inteligence, jih zaprli in obdolžili reakcionarnega stremljenja.

Češki delavci proti dvigovanju valute. V Plzinu je delavstvo Skodovih tvornic priredilo v četrtek demonstracijo proti odpustu 2200 tovarišev iz tovarne in je na svojem shodu sprejelo resolucijo, ki protestira proti umetnemu dvigovanju češke krone, ker je baje to dejstvo zakrivilo krizo razpečevanja češkega blaga v inozemstvu in povzročilo odpust delavcev v masah. Tudi delavci steklene industrije so opozorili vlado na bližnjo krizo v steklarstvu. Tudi v Brnu so socialisti ta tedaj demonstrirali proti draginji, ki spričo višine češke valute ni utemeljena.

Prosveta

Sestanek jugoslovanskih arheologov. Na Dobrni pri Celju se vrši v dne 26. do 28. avgusta sestanek jugoslovanskih arheologov, katerega se udeležijo tudi nesor naši arheologov, katerega se udeležijo tudi nesor naši arheologov don Frane Bulić iz Splita. Svrha tega sestanka je organizacija skupnega dela in priprava za prvi kongres vseh jugoslovanskih arheologov, ki se bo vršil v bližnji bodočnosti.

Mohorjeva družba. Kakor se nam poroča, je uredništvo publikacij Mohorjeve družbe prevzel F. S. Finžgar v Ljubljani, Trnovo. Naj blagovolijo pisatelji rokopise, člani dopise, tikajoče se uredništva, pošiljati odslej na gorenji naslov.

Ruski slikar umetnik. V Maribor je prišel ruski begunec prof. Aleksij D. Balmen, znan ruski slikar, ki namerava študirati krajine okoli Maribora in napraviti nekaj slik. Prof. Balmen priredi tudi razstavo svojih del v Mariboru.

Priprave za III. umetniško razstavo kluba »Grah« v Mariboru so v najlepšem teku. Umetnine, ki bodo razstavljene od 8. do 17. septembra v telovadnici deliške ljudske in meščanske šole v Cankarjevi ulici, so bile večinoma že dostavljene razstavnemu odboru ter jih bo te dni pregledala posebna jury, ki bo sestavljena večinoma iz ljubljanskih umetnikov. Za razstavo, ki bo nudila celotno sliko vpodabljalno umetnosti v našem severnem ozemlju, vlada vsestransko zanimanje.

Sokolstvo

Češki Sokol in Sokolice, ki so odšli iz Ljubljane po vsesokolskem zletu na potovanje po Jugoslaviji, večinoma v Dalmacijo, se zbirajo te dni zopet v Ljubljani. Vsi se vračajo zdravo zarjavili in ne morejo prehaliti našega Primorja in vse naše domovine, ki nudi tako neizmerno mnogo krasot in vžitkov. Zatrjujejo, da je potovanje po južnih pokrajinah Jugoslavije le še okrepilo nepozabnih vtisov, ki so jih nabrali na ljubljanskih slavnostih. Češki bratje in sestre, kar se jih je dosedaj vrnilo v Ljubljano, se odpeljejo danes opoldne ob 1. uri s posebnim vlakom nazaj v svojo domovino, bratsko nam českoslovaško republiko. Na povratku jih spremljajo naše simpatije in naša hvaležna čustva, da so s svojo impozantno navzočnostjo poveličali našo največjo narodno slovesnost, spremljali jo pa tudi trdna vera, da ostanejo naša pota nerazdruženi tudi za vse bodoče čase. Drugi posebni vlak odide, s čim se vrnejo še ostali češkoslovaški izletniki.

Sokolsko društvo Ljubljana II. javlja svojemu članstvu, da se redna telovadba vseh oddelkov prične zopet v ponedeljek dne 28. avgusta.

Sokol I. Na svatbi sestra Mlakarjeve so zbrali udeleženci za gradbeni in mladinski odsek 250 Din. Srčna hvala!

Sport

Današnja izbirna nogometna tekma med moštvom A in B, sestavljenima iz najboljših slovenskih nogometašev, ima, kakor znano, namen sestaviti čim najboljšo reprezentanco za veliko tekmo, ki se vrši 10. septembra z reprezentanco Zagreba. Tekma bo vsled tega zelo zanimiva. Začne se ob 17. na novem igrišču »Primorja« na Dunajski cesti. Moštvo A nastopi v modrih, moštvo B pa v rdečih dresih. Kakor nam sporoča LNP, bo igral vratarja v timu A mesto prvotno določenega g. Pelana g. Soklič (Ilirija).

Otvoritev jesenske nogometne prvenstvene sezone se izvrši danes popoldne s tekmo Svoboda Ljubljana : Svoboda Moste, ki se odigra kot predtekma k tekmi obeh naših reprezentanc. Začetek ob 15. na igrišču »Primorja«.

S. K. Zidenice na Dunaju. Po turneji po Jugoslaviji so se članice S. K. Zidenice, ki so dosegle pri nas v hazeni tako lepe uspehe, ustavile na Dunaju, da igrajo eno tekmo tega lepega sporta proti kombiniranemu timu dunajskih čeških klubov Slovan in Čechic. Hazena je v Avstriji že precej neznana igra. Tam igrajo takozvani »Handballspil«. Ta je precej sličeren hazeni; glavna razlika je, da se igra z 11 in ne s 7 igralci oz. igralniki kot hazena. Kakor soglašajo dunajski listi, pa je hazena mnogo bolj pripravna za ženske kot »Handballspil«, zlasti zaradi tega, ker je bolj graziozna in zato bolj odgovorna estetičnemu čutu gledalca. Čehoslovakinje, ki so žele že pri nas tako lepe uspehe, so pred svojim odhodom v domovino dosegle še en velik uspeh: porazile so dunajsko moštvo s 15 : 1 (7 : 0). Že mi smo v svojih kri-

tičan predvsem omenili Krasne Kombinacije napadnega tria Čehoslovakinj. Isto opazamo v dunajskih listih. Tako piše n. pr. Sport-Tagblatt: »Kombinacija treh napadalcev je bila naravnost vzgledna. Lahko rečemo, da bi se mogla naša najboljša nogometna moštva od njih naučiti, kako se nasprotnik preigra in prevrta.« Naše igralke so vsakega lahko zadovoljile ne z rezultati proti tako močnemu timu.

Šah

V eni prihodnjih številkih priobčimo zanimivo in pregledno tabelo o poteku londonskega šahovskega turnirja. Iz tabelo so točno razvidni uspehi vsakega posameznega tekmovalca in izidi vseh iger. Žal nam vsled preobilice gradiva, ki se nam je nakopilo še v zadnjem hipu, ni bilo mogoče tega storiti že danes. Nadležali bomo tudi s priobčevanjem partij, ki jih je igral na turneji naš odlični šahovski prvak dr. Vidmar.

Objave

Grafično delavstvo za Slovenijo priredi danes v nedeljo, dne 27. avgusta veliko družabno veselico. Za umetniški užitek bo skrbelo poleg godbe tudi tipografsko pevsko društvo »Sloga« iz Zagreba, ki ima v programu moderne pesmi hrvaških, srbskih, slovenskih in ruskih skladateljev. Prireditev bo brez vstopnine in se bodo v svrhu kritja stroškov pobirali samo prostovoljni prispevki. Za bogato zabavo bo preskrbljeno. Grafičnemu delavstvu prijazno ljubljansko občinstvo, kateremu so zanimivosti tiskarskih veselice še dobro znane iz zadnje veselice se na prireditve najljubše vabi. Po zaključku umetniškega programa — ples. Prireditev se vrši na vrtu in v dvorani hotela Tivoli. Začetek ob 16. uri.

Poslednja dirka kozakov. Kakor nam poročajo bo po naredbi vojnega ministrstva danes, ob 4. uri popoldne poslednja dirka kubanskih kozakov na sokolskem zletiščnem prostoru v Ljubljani. Spored je izredno zanimiv. Kozaki, ki so s svojimi vajami prekosili vse dosedanje jahače, bodo nastopili s posebnimi vajami na konjih. Jahaču-premagalcu, ki ni kozak, se nudi 60.000 kron nagrade. Vstopnina: Sedeži 20 Din, stojšče 10 Din, dijači 5 Din. Vstopnice v predprodaji v trafiki na Marijinem trgu. Voljaki, invalidski in sirotinski dom imajo brezplačen vstop.

Javna dražba. V torek dne 29. t. m. se bo vršila ob 15. uri javna dražba lesenih barak, miz in klopi v Artiljerijski vojašnici. JSS.

Dramatični odsek Sokolskega društva na Viču otvori svojo letošnjo sezono začetkom oktobra. V torek dne 29. avgusta ob 8. zvečer se vrši v garderobi Sokolskega doma na Viču sestanek vseh igralcev za bodočo sezono. Odbor vabi vse ljubitelje gledališča, da se prigrasijo in udeležijo napovedanega sestanka. Odseku bi bile posebno dobrodošle inteligentne gospodične, ki bi mu hotele posvetiti svoje zmožnosti.

Pevski zbor kubanskih kozakov. Iz Kranja nam poročajo: Pevski zbor kubanskih kozakov je priredil v Kranju v sokolski dvorani koncert, ki je dobro uspel. Meščanom, prijateljem umetnosti je bila ta večer dana prilika, da slišijo iz ust najboljših ruskih pevcev pesmi svojih bratov. Toda Kranjani — z malimi izjemami — so tudi ob tej priliki pokazali, da niso prijatelji umetnosti — (udeležba je bila namreč zelo slaba) — ampak prijatelji plače. Zato želimo slavnemu pevskemu zboru pri nadaljnjih prireditvah večjega uspeha.

Izgubila se je listnica z 2000 kronami, s fotografijo in vojaško odpustnico na potu od Vidovdanske ceste do Stritarjeve ulice. Pošten najditelj se prosi, da prinese listnico na policijo, ker je lastnik listnice revna oseba.

Senzacionalne aretacije v Ljubljani

O aferi s poštnimi znamkami se je že dolgo šušljalo po Ljubljani. Razpravljalo se je tudi že po časopisju in namigavalo vse mogoče. Polagoma pa je zopet vse utihnilo in izgubilo v pozabljenju.

Včeraj pa se je bliskoma raznesla po mestu govorica, da je bilo v prejšnji Blasniki, sedaj socijalistični tiskarni, aretiranih več uslužbencev radi ponarejanja in razpečevanja ponarejenih poštnih znamk. Govorilo se je, naglašamo: govorilo, da se je v zadnjih dneh tudi več litografskih nastavljenec neke druge znane velike ljubljanske tiskarne nekam čudno poslovilo od našega mesta. Vest so šle od ust do ust in vzbudile povsod pozornost.

Koliko je na vsej stvari resnice, je za enkrat še težko, oziroma nemogoče povedati. Dejstvo pa je, da so bile doslej v avtonomistični kovačnici aretirani že 4 litografski uslužbenci in vrh tega še trije drugi zasebniki, med njimi tudi neki član opernega zbora. Preiskava pa se še nadaljuje in je pričakovati novih aretacij. Kaj je vzrok nepričakovanim senzacionalnim aretacijam? To bo popolnoma pojasnjeno šele v nekaj dneh. Kolikor je nam znano, so v tiskarni na Brezju aretirani litografski nastavljenec ponarejale na svojo pest razne poštno znamke in jih potem za drag denar prodajali filatelistom (nabiralcem poštnih znamk). Baje so bile ponarede precej nerodne, tako da bi jih poštna uprava, ko bi jih opazila, lahko takoj spoznala. O stvari bomo seveda še poročali.

Politični odmevi.

Eden ali trije

Eden ali trije, En narod ali trije narodi?

Ali ni kuriozno, da se prepregamo v naši ljubi Jugoslaviji o tem predmetu? Ali sem ali nisem, ali sem to, kar pravijo, da sem, ali nisem, kar pravijo, da sem, in sem, kar pravijo, da nisem?

Za časa deklaracijske politike smo bili eno. Zdaj smo čisto zopet trije. L. 1912. o priliki zveze slovenskih klerikalcev s hrvatskimi starčevci se je čnaše verno, dobro ljudstvo po svojih političnih voditeljih proklamiralo za hrvatsko-slovenski narod in proglasilo za vedno svoje edinstvo. Malo pozneje ni bilo o tem ničesar več čuti, ko se je ohladilo razmerje med imenovanimi političnimi strankama. Za majske deklaracije smo Slovenci, Hrvatje in Srbi postali en narod tudi za «slovensko ljudstvo»; v najnovejši dobi pa smo brali ali čuli izjavi enega voditeljev «slovenskega ljudstva», da smo vsakakor trije narodi.

In tako dalje, in tako dalje. Eden je prepričan, da smo eno, njegov sosed trdi, da smo trije; tudi drugi sosednik je bil še večer prepričan, da smo eden, a se je davi domislil, da smo vendarle trije.

Hermannu Wendlu n. pr. se zdi jugoslovanski nacionalistični problem sila enostaven. On pozna ujedinjenje Nemčije, Italije, in zna tedaj primerjati našo združitev z izkušnjami, s fazami lastnega naroda in drugih. On ve, da bo ono skupno, kar danes še ni, nastalo v novih razmerah, v državni skupnosti. Komur je znana zgodovina evropskih narodov, ve, da nikjer ni bila skupna narodna zavest kar od početka sama od sebe in enotna narodova kultura se je istotako šele tekom dolgih dob razvila. Vsi evropski narodi nam nudijo primerov za to.

Kako hitro bo šel pri nas proces h končnemu cilju popolne enote, kdo to ve! Včasih so bila potrebna dolga stoletja; v zadnji, to je v moderni dobi pa se gospodarsko ter kulturno ustvarjanje ter presnavljanje vrši v mnogo urnejšem tempu.

Pravoverni Slovence mora biti seveda prepričan, da mora ostati slovenski narod v vseh svojih narodnih posebnostih hermetično zaprta enota na vekov veke. V podkreplje trditve se navajajo vsi oni ne ravno maloštevilni evropski narodi, ki ne kažejo nikakršne tendence ujediti se politično ali narodno s sorodnimi sosedi. Tak primer so Švedi, Norvežani, Danci, Holanci in morda še drugi. Ukrajinci mislijo celo na ločitev edinstva z Rusi. Da se imenovani germanski narodi ne bodo združili, o tem menda res ne bomo dvomili. Da pa svojo usodo malega naroda ne smatrajo za prav nič zavidno, marveč da čutijo vse države take vloge, o tem se lahko prepričamo iz mnogih njihovih knjig. Pri tem pa so ti narodi mnogo, najmanj večkratno večji po številu, nego mi ljubi Slovenci. Kaj sledi iz tega? Gotovo, če bi bilo nas mnogo več in da bi nas milostljiv gospod Bog postavil na drugo, varnejše mesto, bi imeli bržkone enaka nagajen kot oni. Ta nagajenja pa nikakor niso imenitnejša nego unitarična stremeljenja. Tudi odgovarjajo manj zgodovinskemu razvoju nego slednja, zakaj znana so nastajanja velikih narodov, iz katerih se nastali sloveštvu vodilni duševni močje in velike kulturne in civilizacijske pridobitve, dočim so ostale manjšine in zlasti najmanjšim narodom vlogi posnemovalcev in pa idiličnih tihotitij. Po večini so se ohranili mali narodi v zatišjih svetovne zgodovine, kot ostanki večjih ljudstev, ka-

terih glavne dele so raznarodili veliki narodi. Ali pa v zatišjih, kjer je popolna sigurnost omogočila životarjenje malih političnih organizacij. In naposled so se obdržali mali narodi tamkaj, kjer so pljuskali drug na drugega udarci sovražnih si narodov, obdržali se kot razdrapani kosi bojišča, zato razdrobljeni in majhni. Večje narodne enote so vedno znamenje večje življenske sposobnosti, lep in srečnejši zgodovini.

Zakaj naj torej silimo nazaj v razvoju, k manjšemu in slabšemu. Napredujmo k višjemu in večjemu!

Francija in Anglija

Francija in Anglija se nahajata v prav hudem sporu. Dosedaj še ni izglede, če in kako se bo našla formula za sporazum med njima. Gotovo pa so daleko preuranjene kombinacije, ki si jih delajo nekateri listi na ta račun v domnevanju, da gre za začetek popolnega razdora med obema državama in za nove mednarodne grupacije.

Vse take kombinacije so prav gotovo povsem neupravičene. Res je različno pojmovanje glede nemške odškodnine zelo globoko segajoče, toda angleško-francoska zveza se radi tega pač ne bo razdrla. Kajti navsezadnje gre vendar le samo za to, kako se oskubi tretji, to je Nemčija. Da je Francija upravičena do odškodnine, o tem ni dvoma in tega tudi Angleži ne zanikajo, dasi zamisljajo plačevanje nekoliko drugače kakor v Parizu. V tem torej ne moremo računati z absolutnim prelomom.

Gotovo, v Londonu žele, da ohrani Nemčija svojo življenjsko zmožnost v večji meri, nego je to všeč politikom v Parizu. Toda kljub temu si še ne smemo predstavljati Angležev tako zelo naklonjenih Nemcem, kakor pri nas nekateri naivno domnevajo. Kajti tudi zmagovita Anglija v današnjem položaju gotovo še ni pozabila, česa so zmožni Nemci. Ako bi se Nemčiji po ankljužu posrečilo, v neposredni bodočnosti poraziti Francijo, bi nastopila znova ista nemška poblepnost po svetovnem gospostvu, kakor je l. 1914. poglajala Anglijo v boj. Tudi Angleži vedo, da imperialistična nemška generacija iz predvojnne in vojne dobe še ni odmrila, marveč je še vedno zelo močna in le s težavo potisnjena v ozadje. Velik del nemškega naroda še vedno sanja o popolni restavraciji stare moči. Četudi so Angleži odpeljali nemško trgovsko in vojno mornarico ter pobasali nemške kolonije — kar je bil pač njihov glavni smoter — jim ti uspehi le ne morejo osigurati popolne brezskrbnosti. Spominjajo se dobro, v kako presenetljivo kratkem času je konec 19. in začetkom 20. stoletja nastala nemška trgovska in vojna mornarica, kolonialna moč in vse drugo. Ako bi nastala nevarnost, da se vse to ponovi, tedaj bi tudi Angleška ponovila svojo ostro protinemsko politiko in Francija bi ne bila osamljena.

Gotovo je torej, da se Nemčiji v bistvenih točkah ne more nadejati velike milosti niti iz Londona. Je pač že ustaljena taktika angleške politike, da med dvema izigranimi samo pomene svoje koristi. In s tem prevdarčeno moramo pojmovati sedanjio konstelacijo. V Londonu so okoližno naziranja, da današnjo Nemčijo lahko drži v šahu Francija sama, oziroma s svojimi novimi srednjeevropskimi zaveznici. Zato se Anglija previdno odmika v rezervo, da opravi Francija svoje in indirektno tudi angleške obrambne posla. Naposled je treba pripomniti, da se pri nas običajno po-

zablja, kako hudi nasprotnici sta si do najnovejših dob bili Anglija in Francija. Jasno je, da se dosedanje nezaupanje ne da kar enostavno spraviti s sveta. Vendar francoskega prijateljstva v Londonu ne bodo zamenjali z nemškim, vsaj tako dolgo ne, dokler bodo Nemci popenili zadostno veliko nevarnost. To pa bo prav gotovo trajalo še precej časa!

Boljševiki v srednji Aziji

V času, ko so bili boljševiki še prepričani, da pomeni njih zmaga v Rusiji začetek neposredne svetovne revolucije, se je njihova propaganda obračala posebno v Azijo. Tu so nameravali vzbuditi azijske narode v upor zoper evropsko nadvlado. Dejansko je bila ta propaganda naprejena najbolj zoper Anglijo, ki je veljala Moskvi kot stebel kapitalistične zgradbe evropske.

V ta namen so vzdrževali Rusi velike boljševiške revolucionarne šole za orijske narode, prirejali velike kongrese, kakor je bil n. pr. panislamski kongres v Baku in sklepali ugodne pogodbe z azijskimi državami.

Posebno panislamsko gibanje so hoteli v Moskvi izrabiti do največje mere in so ga vsled tega podpirali z vsemi sredstvi. Sicer je bilo o panislamski propagandi vedno mnogo več kritičanja nego resnice; pri nas so jo razpihovali Nemci, katerim je šla v račun. Ruski boljševiki so dajali svojim muslimanskim narodom po vrsti avtonomne, oziroma celo federativne uredbe po znani svoji metodi. Prevladovalo je naziranje, da se jim bo po tej poti posrečilo dobiti odločilen vpliv tudi na ostale, še svobodne ali pa pod kapitalističnimi evropskimi vladami se nahajajoče muslimane.

Vse, ki prihajajo zadnje čase iz Azije, kažejo, da so moskovski komisariji tudi tu doživeli neuspeh. V srednji Aziji se vrstijo upori zoper boljševiško vladu. Poroča se v zadnji dobi, da so se uprli v Fergani domačini, to so Šarti, pod vodstvom svojih duhovnikov. Njih voditelj šejh Mohamed je združil pod svojim gospostvom vso Fergano od Margelana do Pamirskih višin in boljševiške čete se držle le še v mestih Taškentu, Samarkandu, Kokandu in Margelanu in obvladajo železnico iz Krasnovodska na Taškent.

Uporu Sartov so se pridružili tudi pristasi odstavljenega emira v Buhari, ki so začeli z uporno akcijo v vzhodnji Buhari. Z emirjem v Kivi morajo boljševiki sklepati kompromis. Za vsemi temi protiboljševiški akcijami stoji baže znameniti Enver paša, bivši vodilni mož liberalne pomlajene Turčije, potem boljševiški zaupnik in agitator, sedaj pa najhujši ruski nasprotnik v Turkestanu. Ta mož, katerega življenje bo moglo nuditi hvalno snov za najfantastičnejši orijski roman, je baže na delu, da osnuje samostojen kanal iz Turkestanu, Kive in Buhare in ga otrese ruske nadvlade, tako kakor so storile na zapadu baltske države, Poljska in Finska.

Odpor proti boljševikom v srednji Aziji je gospodarski in nacionalni. Če se komunistične metode niso obnesle v evropski Rusiji, koliko manj so bile praktično izvedljive v primitivnih razmerah v Aziji, to si ni težko predstavljati. Na drugi strani je nacionalni odpor zoper Ruse pri tamkajšnjih mongolskih narodih še vedno svež iz dobe, ko so se Rusi polastili dežele.

Toda, če bodo uporniki končno uspehi, je vendarle vprašanje. Kajti tu je na ruski strani kultura in organizacija, in to sta sili, katerim se azijski narodi do sedaj še niso mogli s pridom ustavljati.

Kulturni pregled

Pred sezono

Naša mestna gledališča se pripravljajo na novo sezono in časopisi prinašajo že prve vesti o novem repertoarju. Kaj pa naša mala in pokrajinska gledališča? Tudi po naših manjših mestih in vaseh imamo svoje odre, ki naj nudijo domačemu prebivalstvu primerne razvedrila in zabave. Tudi ta gledališča stojijo pred sezono.

Čas zunanjih poletnih veselje je minil in društva morajo misliti na notranje prosvetno in izobraževalno delo. Tudi tu je treba nekega programa. Dobro je, da se že vnaprej določi delo, da se vrši sezona tem uspešnejše. Zato naj bi društva že sedaj zbrala svoje delovne sile, da si razdelijo delo po načrtu.

Oktober meseca se bo po vsaj državi slavila desetletnica velike srbske zmage pri Kumanovem leta 1912. Ta zmaga je začetek zmagoslavnega srbskega pohoda, ki je končno tudi nam prinesel odrešenje. Vsa kulturna društva so poklicana, da primerno proslavijo ta dan.

Istotako bi se moralo vsako društvo spominjati naše izgubljene Koroške in ob občinskih plebiscitu prirediti večer s primernim programom.

Umestni bi bili letos po naših društvih Askerevi večeri, ker se pripravila v Ljubljani velika akcija, da se pesniku, umrlemu pred desetimi leti, postavi spomenik. Deklamacije krasnih Askerevih pesmi s kratkim nagovorom, uprizoritev kakšnega njegovega dramatičnega spisa, pevski zbor ali žive slike so primeren program za tak večer, itd.

Tudi praznik ujedinjenja na dan 1. decembra bi se moral po vseh naših društvih slaviti na slavnosten način.

Dela je torej dovolj, le delavcev je treba.

Glede programa dobe društva pojasnila, oziroma pomoč, pri «Zvezi kulturnih društev v Ljubljani» (Narodni dom). «Zveza» je poskrbela za naše male odre primernih iger v prepisih, ki se posojajo za malo odškodnino. Doselej razpolaga «Zveza» s sledečimi igrami: «Nebesa na zemlji» (burka v treh dejanjih). — «Velika repatica» (burka v treh dejanjih). — «Pot v peklo» (šaloigra v treh dejanjih). — «Protekcija» (veseloigra v treh dejanjih). — «Ulica št. 15...» (burka v treh dejanjih). — «Patrioti» (satira v treh dejanjih). — «Na poljanu» (rom. igra v treh dejanjih). — «Pri Hravostovi» (igra v treh dejanjih). — «Težke ribe» (burka v treh dejanjih). — «Simona» (igrokaz v petih dejanjih). — «Nepošteni» (igra v treh dejanjih). — «Skladnosti rodbinskega življenja» (burka v treh dejanjih). — «Španska muha» (burka v treh dejanjih). — «Miklova Zala» (narodna igra v treh dejanjih). — Za mladino: «Snegulčica in škrtarje» (pravlja v devetih slikah). — «Pogumni Tonček» (pravljica v petih dejanjih).

Te igre se posojajo na stroške društev, ki si vloge prepisejo in igre vrnejo. Za slavnostne prilike posebno priporočamo Spicarijevo igro «K. lučji», ki je pravkar izšla v tisku (dobi se v Tiskovni zadrugi). «Zveza kulturnih društev» izdaja tudi posebno zbirko «Odera», ki bo skrbela za repertoar naših malih gledališč. Do sedaj sta izšli dve igri: «Noč na Hmelniku» in «Navaden človek». Tiskajo se «Stari grehi» in nato izide veseloigra «Ploha». «Zveza» izbira za prepis in tisk take igre, ki so primerne za vse kraje, ki ne zahtevajo preveč scenerije in nimajo preveč vlog. Prepisovanje (na pis. stroju) se nadaljuje in bo izkušala «Zveza» poskrbeti za repertoar najrazličnejše vrste. Za sedaj prevladuje repertoar vselega značaja.

Manjka nam pred vsem dobrih eno-dejank, ki bi se mogle igrati tudi na najmanjših odrih. Tudi za to se bo poskrbeo. Društva naj se v tem oziru obračajo na «Zvezo», ki jim pojde rada na roko.

Vidi se torej, da morajo tudi mali odri že sedaj misliti na bodočo sezono. Le dobro pripravljena sezona doseže lepih uspehov. Dobro premišljen in pripravljen repertoar vzgaja občinstvo in ga pridobiva za gledališče. Dobro pripravljena društva morejo z gostovanjem nastopati tudi izven domačega kraja. Tako gostovanja prinese navadno za obe strani lepih uspehov. Društvom priporočamo, da postanejo člani «Zveze», ker s tem olajšajo poslovanje in imajo pravico do večjih ugodnosti.

Naše prosvetno delo po deželi je mareljke zamrlo zaradi brezbrčnosti domačinov. To mrtvilo vpliva neugodno na vse javne razmere. Le v delu je rešitev. Posebno v teh realnih in včasih tudi slabih časih potrebujejo ljudje tembolj duševnega razvedrila in plemenite zabave. Pa tudi izobrazbe! Dobra predavanja o zgodovini, o velikih močeh, o pesnikih, pisateljih in o raznih sodobnih vprašanjih bi morali izpopolnjevati dramsko delovanje malih odrov.

Premišljajmo o tem že sedaj in pripravljajmo se na sezono!

Historična razstava naših slik.

Najlepša prireditev ljubljanskega velesejma bo zgodovinska razstava slovenskega slikarstva, ki se odpre na tehnični srednji (obrtni) šoli na Mirju obenem z velesejemom samim. To umetnostno razstavo, ki bo že po številu del daleč prekašala naše dosedanje umetnostne razstave, financira odbor velesejma, priredi pa jo Narodna Galerija v Ljubljani, ki je za velesejem preuredila in izpopolnila tudi svojo stalno slovensko moderno umetnostno galerijo v Kresiji (Solski dvored 2, na oglu Stritarjeve ulice).

Razstava slovenskega slikarstva preteklosti je prva prireditev te vrste na Slovenskem. Do dapes se sploh še nihče ni lotil ogromne naloge, da bi odkril zagrinjala celih stoletij umetnostnega snovanja na Slovenskem. Ta historična razstava bo dokument naše kulture in dokaz, da le naš narod ustvaril v preteklosti umetnost, ki ga dela vrednega vrstnika zapadnim evropskim narodom. Razstava bo podala sliko slovenskega slikarstva zadnjih treh stoletij, zlasti bo zastopala naš šestdesetletno s svojimi prvimi mojstri. Zbrani bodo umotvorci, ki jih tudi poznavalci naše najstarejše umetnosti, čije početi segajo v XIII stoletje, niso poznali doslej. Občinstvu se odkrije povsem nova dežela.

Letošnji velesejem dobi kulturno, duševno ozadje, kakršnega običajni velesejmi tudi po drugod nimajo: združeval bo materialno, gospodarsko kulturo z duševnim kapitalom, torej vse, kar more pokazati civiliziran narod. «Narodna Galerija» pri nji sodelujoči umetniki, umetnostni zgodovinarji in ljubitelji umetnosti delajo že mesece za to zgodovinsko razstavo, iščejo in zbirajo dela starih domačih umetnikov, raziskujejo, aranzirajo in urejujejo obsežni slikarski material, ki vsak dan iz vseh slovenskih krajev dohaja v Ljubljano. Akcijo podpirajo tudi cerkveni krogi. Najznačilnejše in najlepše umetnine so bile religiozne značaja in last cerkev in samo stanov, ki so zlasti v baročni dobi pospeševali umetnost. Pa tudi zasebni lastniki so odstopili veliko slik za razstavo.

Narodna Galerija izda ob otvoritvi razstave strokovno urejen katalog zgodovinske razstave s podatki o starih mojstrih ter z uvodom o razvoju naše stare umetnosti. Obenem izda Narodna Galerija tudi krasno ilustriran katalog svoje moderne galerije s prvovrstnimi reprodukcijami glavnih slikarskih del slo-

Nedeljsko pismo

V teh časih futuristične umetnosti vzame človek rad v roke dela starejših mojstrov, da se poživijo ob njihovi zdravi življenski filozofiji, ob njihovih duhovitih mislih in krepkih izrazih. Sicer je res, da mora imeti vsaka doba svojo umetnost. Tudi naša je ima in nekateri celo trdijo, da je to edina prava umetnost. Tudi pravijo, da umetnosti ni treba razumeti, ampak samo občutiti. Zato sedanjji umetniki s pomilovalnim nasmehom in z visokim preziranjem gledajo s svojega vznese-nega stališča navzdol na neumno maso, ki ni česar ne razume in zato tudi — ničesar ne občuti. Pa o tem je napisal jako lepo razpravo v zadnji številki «Jugoslavenske Njive» dr. Thaler, ki piše o našem artizmu in drugih izmih. Vsem, ki se zanimajo za najnovejše pojave v naši umetnosti, to razpravo priporočamo.

Prišel mi je zadnjič v roke zopet stari ruski basnopisec Krylov. Ako je bil stari svet ponosen na svojega Ezopa, ako Francozi slave svojega La Fontainea, ki je služil za zgled vsem basnopiscem svoje dobe, moremo mi z istim ponosom pokazati na našega dedka Ivana Andrejeviča, ki je ustvaril nezmrtna dela ne le za rusko, ampak tudi za svetovno literaturo. V Petrogradu so mu postavili — pa ne sedaj — spomenik v Letnem sadu, kjer sedi pesnik Krylov kot dobrovoljen starček na svojem stolu, ki ga obdajajo ukročena zvezi in vesele živčaji, popisane v njegovih basnih. Okoli po de-

sku pa se igra deca in pesterne ji pripovedujejo znane zgodbe o medvedu, volku, lisici itd. Žal, da še nismo dobili lepših basni Krylova v slovenskem prevodu. Naša mladina bi dobila z njimi dobro mladinsko knjigo, polno zdravih nazorov in življenske močdrosti. Nauki, ki jih najdemo v basnih, imajo veljavo za vse čase, a včasih imajo še svoj poseben pomen. Tako sem nehotel obstal ob dveh basnih, ki jih podajam tu v povrnem prevodu.

Labud, rak in škuka.

Če med prijatelji eoglasja ni, se nič uspešno ne vrši, namesto uspehov je le trud in muka. Nekoč so rak, labud in škuka hoteli vleči težak voz s seboj, in vpregli so se poleg voj in vlečajo — a voz ne gre po godu. Sicer na njem ni bilo teže take, toda labud leti v oblake, rak gre nazaj in škuka vleče v vođo. Kdo kriv je tu, ne gre soditi nam, a voz stoji še vedno tam.

Basni mora slediti moralna sentenca in tudi dedek Krylov jo je napisal, pa se mi zdi, da je niti ni treba prevajati, saj je misel tako jasno izražena, da jo lahko razume vsak otrok. Ta misel je lepa in zdrava — seveda bi morali pripovedati, da je to naravno, da gre labud navzgor, rak nazaj in škuka navzdol. Tudi narave ljudi so različne, zato je naravno, da žele nekateri naprej, drugi nazaj, tretji navzdol in zato stoji «voz še vedno tam».

Svinja pod hrastom.

Pod hrastom evinja v senci skrita najedla se želoda je do sita. Ko se najedla, je zaspala, ko se naspala je, je vstala in z rilcem korenine izpodirvala. «To je škodljivo za drevo», ji z voj je rekel vran na to, če zgledaš mu koren, drevo se posuši».

«Naj se», mu svinja odgovori in zadovoljno z repkom miga, «to mene prav nič ne skrbi, drevo me nič ne briga, če ga ne bo, ne bo mi žal za njim, da je le želod — z njim se jaz redim.»

«Ti nehvaležnica,» ji zdaj je rekel hrast, «če mogla dvigniti bi rilce svoj, spoznala bi takoj, da jaz želodu dajem rast.»

In zopet ni treba napisati nobene besede o tem, kaj iz tega sledi, ker basen sama jasno pove, kar hoče povedati. Ljudje so različne narave in mnogo je med njimi takih, ki mislijo samo na želod, na hrast pa ne, ravno tako, kakor nekateri ljudje mislijo samo na to, kaj bodo dobili od države, ne pomislijo pa na do, da mora predvsem država živeti, kajti od države bodo živeli ne le oni, ampak tudi njihovi potomci — če pa ji izpodkopljajo korenine... Modri Krylov je vedel, zakaj je izbral ravno svinjo za junakino te basni.

Sokolski odmevi odmevajo še vedno daleč po slovanskem jugu. Vsi listi so polni najlepših spominov na te veličastne dni. Zato pa domače nasprotno časopisje ne najde dovolj besedi, s katerimi hoče oblatiti sokolstvo in Ljubljano. Zato primerjaje Brno in Ljubljano. Ker pišejo, da je orlovstvo tudi narodna in kulturna organizacija, smo šli pogledat «Slovenec» letnike 1914 in 1915. Ker ima «Slovenec» gotovo tudi spravljene te letnike iz prvih časov svetovne vojne, mu ne bo težko prepričati se, kakšno narodno in kulturno delo so opravljali orli takrat v Srbiji in v Galiciji. Saj mi bi o tem ne vedeli, ko bi ne bil «Slovenec» vsa ta junaštva natančno popisal in še posebe pristavil, da je ta in ta junak, ki je pobil toliko in toliko Rusov — član tega in tega orlovskega društva. Če ni orol politična organizacija, zakaj pa je «Slovenec» slavil ravno orlovska junaštva proti Slovanom? Zato ni ne-naravno, da so se v Brnu esili narodi, ki so v vojni igrali čudno vlogo, n. pr. Flamci, rusinski unižati, Irci. Seveda za orle je glavna stvar, da so to kataliki, drugo je postranska stvar. Iz pravoslavni narodov so zagovornikom orlovstva edino pri srcu Bolgari, ker so bili med vojno zavezniki Nemcev in so sovražniki naše države. Na podlagi takega orlovstva lahko gradi svojo bodočnost kaka stranka, ne pa država, ki ji morata biti verska strpnost in ljubezen do lastne države vodilni misli. M. o. teledržavnih uspehah orlovstva v Brnu ni ne dvomimo — saj to so uspehi sokolstva. Kajti teledržava je

stem, krog, organizacijo, je orol prevzel od sokolstva — drugo pa je klerikalni pridelek. Pa ravno ta klerikalni pridelek ne bo nikoli dopustil, da bi bila orlovska organizacija to, kar je sokolska, ki je svobodna, in more torej biti slovanska in svetovna. Vse govorenje o slovanstvu, o cirilnetodejski ideji itd., kar se je govorilo v Brnu, je prazna slama, kajti slovanski svet je po večini pravoslavni, verski fanatizem, ki ga goji orlovstvo, zanj torej ne združevalna sila, ampak ga bo le še tem bolj odbijal od sebe. Kato-liške narodne organizacije imajo tudi drugi narodi, Francozi, Belgijci i. dr., s temi se orlovstvo lahko druži in tekmuje, druge pa so iluzije. Da je orlovstvo najbolj vraslo pri nas in na Slovaškem, je naravno, saj imajo tudi slovaški in slovanski politiki in eepar-tisti mnogo skupnega. Zato je popolnoma odveč, če dr. Korošec trdi, da je «češko orlovstvo, kakor hrvatsko-slovensko nepolitična kulturna organizacija». To je iz ust vodilnega politika vendarle predebel laž. Sokolstvo ima prav, da na vse to ne odgovarja; ker je njegovo stališče itak jasno. Na tem ne izpremeni ničesar kraljevi manifest, ki je bil zaslužen pohvala sokolskemu delu. Kako nesramno skušajo klerikalni listi zavijati resnico in grditelj ljubljansko prebivalstvo in posetnike sokolskega zleta, kaže «Straž» s sledečim odstavkom: «V Brnu so bile ulice polne občinstva, ki se orla ros z navdušenjem pozdravljale. In ta množica ljudi ni bila umetno razpostavljena in privabljena. V Ljubljani

vske moderne. Oba kataloga izdela o priliki otvoritve velesejma in bosta na razpolago v lokalih zgodovinske razstave oziroma moderne galerije v Kresli.

Zgodovinska razstava bo odprta samo za čas velesejma (od 2. do 12. septembra) ter bo obisk mogoče le z vstopnicami ljubljanskega velikega sejma.

Sokolski gledališki odri

To je točka, ki je vzbudila med sokolstvom že mnogo debat. Prereševalo se je, so li potrebni ali ne in če niso celo kvami sokolskemu delu. Končno je prišlo skoro povsod do zaključka, da so odri potrebni vsakemu društvu, torej tudi sokolskemu, in sicer za to, ker tvorijo viro dohodkov in končno nudijo tudi nekaj zabave. Le malokdaj se je mislilo na narodni, kulturni, izobraževalni namen odra.

Po mestih, kjer so redna gledališča, kjer se prirejajo redni koncerti, predavanja, sploh vse, kar človek potrebuje za svojo kulturo, tam naj se sokolstvo le bavi samo s telovadbo. Kjer pa je sokolsko društvo ob enem prvo kulturno društvo, je poklicano razširjati svoje ideje z vsemi sredstvi. In eno najboljših in najuspešnejših sredstev je oder.

Gledališče mora biti ne le umetniški, nego tudi nacionalen, državno misel in zavest edinstva vedno znova povdarjajoč zavod. Toda kaj ste že videli kako delo, ki narodno navdušuje mladino, ki propagira državno idejo? Ali ste videli dramo, ki kaže kako nevaren je alkoholizem? Ali smo videli kaj naše zgodovine? Ali nam je bila podana kakšna slika bratstva našega še vedno troimenega naroda? Smo li doživeli, da bi se bilo udarilo po korupciji in razgallio egoistično politiko? Po narodnih gledališčih je prav malo narodnega, četudi jih vzdržuje narod z svojimi davki. Današnje drame so prav prilagodne današnjim razmeram -- lahkemislne, često seksualno porbarvane slaščice, ker to je »umetnost, to je moderno!« Toda ni koristno, ti vzgojevalno! Naloga sokolskih odrov na je, da razširjajo sokolsko idejo, narodnosti, državnosti, vztrajne delavnosti, rodoljubne discipline, značajnosti, treznosti in moralnosti. S sokolskega odra naj se razlega patriotska beseda, oznanja naj se ljubezen do domovine, bratstvo in enakost! Ker pa baje sokolstvo boj, ima tudi svoje sovražnike, in tudi to je treba pokazati na odru v pravi luči.

Oglasili se bodo nasprotniki mojega naziranja in dejali, da se vse to lahko dela izven odra, brez gledališča, s knjigami, časopisi, predavanji itd. Kdor tedi to, ne pozna ljudstva, ne rečem, da se samo z odrom vse doseže; trdim pa, da se doseže največ. Preprost človek ne bere mnogo, predavaj pa že sploh ne posluša in jih identificira z nedeljsko pridigo. Na odru pa vidi pred seboj živo dejanje in sliši glasno besedo. Dejanje se razvija hitreje, kakor pri povesti, ki jo čita. Vse mu ostane bolj v spominu. Vse to se je obneslo, in najboljši dokaz so uspehi. Zato pa mislim, da so tudi po mestih sokolskim društvom odri le na korist.

Kar se tiče društev na deželi, mora vsak poznavalec razmer priznati, da jim je oder življenjski predpogoj. Oder vsa je in gmotno zdrži. Kmetstvo ljudstvo prav rado poseja predstave in se jih privadi tako, da postane s časom najboljši gledališki občinstvo. Prav tako delavstvo. Igralci, dasi niso umetniki in si tega tudi ne domisljajo, četudi delujejo par desetletij, so mnogokrat zelo dobri, in diletantje so čisto bolj vestni, kakor kak »umetnik«. A ne samo občinstvo, tudi igralci se izobražujejo. Včasih pride na oder mlad fant, ki zna čitati komaj za silo. Z učenjem vlog se je vadil in tudi privadil. Ko mu je šlo čitanje gladko, se je začel zanimati za knjige in časopise ter tako vedno bolj napredoval. Nasprotno sem poznal telovadca, ki je tekmoval,

a je komaj za silo znal podpisati svoje ime. Ne pozabljajmo, da je članom treba poleg telovadbe tudi izobrazbe.

Kaj zmorejo igralci diletantji, če so resni in prični, je povedal pred leti pesnik F. Albrecht v Ljubljanskem Zvonu, ko je dejal, da je v jeseniškem gledališču videl »Verigo« bolje igrano, kakor v Ljubljani na takratnem deželnem. Tudi Oton Zupancič, ki gotovo ni popustljiv kritik, je zapisal nekoč: »Kultura se je preselila na Jesenice«. In kdo je bil ti isti jeseniški kulturoselec? Tovarniški delavec, ki je začel z gledališčem že pred šestnajstimi leti, bil je Sokol! Tam gori med dimniki se je praznovala petstoletnica zadnjega ustoličenja na Koroškem, tja so prihajali celi vlaki ljudstva iz Koroške k predstavam. Tam se je igrala cela vrsta iger, celo premier, in tja so hodili gledat predstave tudi ljubljanski literati. Nikjer drugje, kakor tam se je z noviteto praznovalo leta 1918, ujedineje in zopet z noviteto obletnica ujedinenja. Občinstvo je bilo navdušeno in je posebno patriotske stvari zopet in zopet zahtevalo. Takrat smo se z veseljem prepričali, da naš narod ni tako mrzel, kakor nekateri mislijo, samo pove-

Iz življenja in sveta

Pred 50.000 leti

Že v prvih početkih svojega življenja se je človek bavil tudi z umetnostjo. Seveda nam spomeniki prastare umetnosti večinoma niso znani, ker jih prikrivajo globoke plasti zemlje, pogosto sneg in led. V založbi Delphin v Monakovu je nedavno izšla zanimiva razprava »o slikarstvu ledene dobe«, ki dokazuje, da je bil človek starejše kamnite dobe prvi umetnik. Našli so se spomeniki iz one pradavne dobe, stari približno 50.000 let. To je seveda velika senzacija za vse, ki se bavijo s poučevanjem umetnosti.

Že v devetnajstem stoletju so bile odkrite mnoge slikarije v podzemskih jamah pri Altamiri na Španskem, v La Moutheu, Font de Gaumeu in Combarellesu na Francoskem. Mnogi tačas niso mogli verjeti, da je že ona pradavna doba imela svoje umetnike, ki so ustvarjali vsega priznanja vredne umetnine. Danes je dognano, da ostanki slik v prastarih podzemskih jamah kažejo razvit okus tedanjih jameških prebivalcev, a poleg tega tudi solidnost dela, kar nam pač dokazuje dejstvo, da so se te slike ohranile do današnjih dni. Konture takih jameških slik so navadno označene s črniimi potezami, a barva slik je skoraj povsod zemeljako-rumenkasta. V nekaterih so našli skoraj popolne slikarske delavnice, skledice za mešanje barv in školjke, napolnjene z izgotovljeno barvo.

Slike, odkrite v zadnjih letih nam kažejo vrhunec tedanje umetnosti. Njih starost se ceni na 30 do 50 tisoč let. Velik del severne Evrope doli do Krkonos je ležal pod debelim ledom. Le v nekaterih delih so živeli mamuti, nosorogi, bivoli in druge velike predpotopne živali. In to so bili objekti, katere so risali prvi jameški prebivalci. ki so se poleg lova v prostem času bavili tudi z umetnostjo.

Naravni nagon je silil ljudi, ki so bivali v jamah in votlinah, da si svoja bivališča okrase. Vrezavali so oblike znanih živali v svoje posode, v kamenje in na zidove, a pozneje so slikali tudi z barvo. Spočetka so pazili zlasti na to, da so bile slike kolikor mogoče resnične, po živem narejene. Polagoma so se oddaljevali od primitivnih oblik posnemanja vnanjih predmetov in začeli so svobodnejše razpolagati s svojim čopičem, pazče na delovanje barv in na prehod svetlobe in sence. V tem oziru so znatno napredovali in ustvarili dela umetniške vrednosti, ki kraste podzemelske jame v Altamiri in Font de Gaumeu. Te slike

dati mu je treba resnico in pokazati lepoto.

Danes imamo že več sokolskih odrov, ki uspešno delujejo, posebno tam, kjer so sokolski domovi. Žiri, Gorenjavas, Skofja Loka, Vjč, Radovljica itd. imajo svoje domove in stalne odre. In prav pri teh predstavah opažamo, kako se ljudstvo vedno bolj in bolj približuje Sokolu in se uvaja v naše ideje demokratstva, in bratstva s Srbi in Hrvati.

Odri pa so tudi vzdrževalci, ker so večinoma edini vir dohodkov poleg članarine, ki pa društvom ne zadostuje v kritje vseh obveznosti. Zato je slep, kdor se zaničevalno izraža o malih odrh, češ da so nepotrebni, ali pa še celo v kvar stvari. Sodi raj tisti, ki razmere pozna, ne pa oni, ki misli, da vse ve, a med ljudstvom ni bil nikoli in ga ne pozna.

Prvo za nas Sokole je ideja in stremenje za našimi vzvišenimi cilji! V tej smeri naj bo uravnano vse naše prosvetno delo in med glavnimi sredstvi za dosego našega cilja naj bo Talija. S kulturo telesa stopaj vedno vzporedno kultura srca in duše; le v harmoniji obeh je naš ideal.

J. S.

predstavljajo bizone, divje prešiče, volkove in jelene, ki so živeli v ledeni dobi. Vse slike so izdelane z nekim impresijnističnim pojmovanjem.

Zanimivo je, da človeške oblike v tej pradedni umetnosti niso tako dovršene in da so se glede predstavljanja človeka ohranile le plastike. Ornament umetnosti ledene dobe je povzet večinoma po naravi in kaže izredne zmožnosti v krasnih spiralah raznih jam in v divnih okrasih jame v Lespugneu, ki je bila odkrita šele leta 1920. Ta umetnost ornamentike zaključuje dobo. Človeška plemena z Aurignaca in Cro-Magnona sta bila nosilca te umetnosti. Koncem Magdalenske perijode, v kateri se je razvilo novo, gorkejšo podnebje, je izginilo to plemo in z njim umetnost, katero je ustvarilo.

Gospa Prompteux

Gospa Prompteux je Sigovčeva soproga. Ima 36 let in štiri otroke, vročo kri in neustojljivo lakoto po bogastvu. Njen hišni gospodar Kolleck je 26 let star in tudi trgovec. Ker je deset let mlajši, ga gospa Prompteux očara, zvali v svojo obitelj in doseže končno, da se zaroči z njeno 17letno hčerko. Mati pa uživa ljubezen zaročenčeve. Kolleck zanemarija svojo trgovino, zapravlja denar z materjo svoje zaročenke ter prepusti končno ljubici vse vodstvo trgovskih poslov. Ne traja dolgo, in Kolleck je na robu finančnega propada.

Gospa Prompteux pa ima idejo: trgovina in hiša sta visoko zavarovani. Torej naj zgorita! Z visoko zavarovalnico je potem s Kolleckom pobrišeta v Ameriko. Kolleck je zadovoljen. A kdo naj zažge? Sam se ne upa, a tudi ljubica noče tega storiti. Preveč je opasno. Zažgati bi se moralo, ko ju ne bo v mestu. Da ne bo nobenega suma, zato išče gospa Prompteux požigalca. Razne moške skuša zavesti v zločin in enemu izmed njih je ponujala 50.000 mark, ako zapali hišo. Zaman. Nihče se ni upal, nihče se ni polakomnil ragrađe.

Končno je našla delavca Seidla, zaradi tatvine in raznih npravih nemarnosti že kaznovanega človeka. Od leta 1912. do 1914. je bil celo v blaznici zaradi obolenosti živcev. Ob izbruhu vojne pa je bil potrjen za vojaka in povsem zdrav poslan na fronto. A niti ta lopov in primojenec ni hotel zažgati hiše. Kajti 42 oseb je stanovalo v njej, ubogih delavskih družin. Smilile so se mu, zato je ponud-

bo odklonil. A lepa gospa ni odnehala. Tako je Kolleck tak arahopetec in Seidel tako tankovesten, da ne more zažgati, dasi bi dobro zaslužil, je ona brezobzirno usmerjena na cilj. Zato zapelje Seidla še s svojim telesom. Seidel se nore zalubi v 36letno trgovko, milostivo gospo, vso v svili, vso dehtečo po parfumu in pudru. In tako je Seidel vendarle zažgal, medtem ko je bila gospa Prompteux s Kolleckom in dvema otrokoma na izletu izven mesta.

Toda zločin je prišel na dan. V Saalfeldu, kjer se je to zgodilo, so zaprli celo vrsto oseb, najprej pa gospo in oba njena ljubimca. Te dni so bili obojeni pred weimarsko poroto: gospa na šestletno, Seidel na triletno, Kolleck pa na 21mesечно ječo.

Navaden dogodek? — Res, toda gospa Prompteux je bila vespotošana dama, ki bi ji nihče v Saalfeldu ne prisojal tako nizkih instinktov. Vse jo je smatralo za vzorno ženo, za vzorno mater, vzorno gospodinjico. In razprava je odgnala zastor z resnice, ki je osupnila najbolj tope porotnike. Fina, elegantna dama najodličnejšega slovesa se je izkazala kot propala vlačuga, propala žena in mati, propal človek brez časti in vesti. In nemški listi vprašujejo z grozo: kaj tiči za krinkami današnjega povojnega človeštva? Kam plove narod s takimi ženskami, s takimi materami?

Hiša potuje

Iz Newyorka poročajo, da se je v mestu Syrakuzi te dni posrečil senzacionalen poizkus. Tehnika slavi nov triumf. Tekom par tednov so iz opeke zgrajeno

štirinadstropno hišo prepeljan z ene strani ceste na drugo stran. Vse v hiši je ostalo nepremaknjeno. Telefon, razsvetljava s plinom, elektrika, vodovod: nič se ni prekinilo. Ljudje so ostali v hiši mirno dalje in po trgovinah, v trafikah in prodajalnih za konfekcijo se je vršil promet nemoten. Zgodilo se je, kakor bi človek obrnil prstan na roki. Praviljica je postala istina. Genijalnost inženjerjev je izumila metodo, da se je 175 čevljev visoka hiša preselila, kakor bi kdo prestavil stol.

To istorijo prinaša dunajska »Neue Freie Presse« kot poročilo svojega dopisnika. A ne dostavlja nobene besede, Torej vesti verjame! Samo tega ne pove, ali je imela ta hiša zidan temelj ali pa je stala na tleh brez temelja. Gotovo je, da hiša ni bila zgrajena po evropskem načinu.

Kanada — ženski raj

V Kanadi, veliki državi Severne Amerike, kjer je večina prebivalcev Angležev, imajo ženske v vsaki provinci svoje pravice, kajti vsaka provinca ima svojo lastno zakonodajo. Povsod priznavajo in v dobrem zmislu besede izkoriščajo ženske sposobnosti ter so ženske v vsakem oziru ravnopravne moškim. Ministrstva jim podeljujejo odgovornosti polna mesta ter so žene povsod v javnosti polnopravne tovarišice moškim. Že lansko leto je bila naučni minister gospa Rolph-Smithova, izborna strokovnjakinja na polju šolstva. Kanadske žene prednjačijo ženam vseh ostalih držav, ker so bile med prvimi, ki so se začele zavzemati za politične pravice in so dosegle svoj cilj.

Gospodarska vprašanja

Umirajoče valute

Med nezdruge valute štejemo ruski rubelj, avstrijsko krono, nemško marko, poljsko marko, madžarsko krono, dinar, rumunski lej, bolgarski lev, grško dramma. Kakor po sedanjem položaju izgleda, se je češkoslovaška krona te svoje bolne družbe stresla in hiti svojo nevdržno pot navzgor. Vse te gornje valute pa niso enako bolne in imajo mnoge izmed njih »upanje«, oziroma tudi upravičeno upanje, da bodo prej ali slej okrevale.

Vrednost ruskega rublja je tako mala, da med boljševalci celo avstrijska krona, ki takoj za rubljem drži v prepadu, velja kot precejšnja vrednost. Sovjetski rubelj se ne more več popraviti. Za njim ima najmanj upanja na zboljšanje avstrijska krona, za avstrijsko krono nemška marka, ki stoji sicer višje, nego poljska marka, toda je začela tako katastrofalno padati, da bo menda kmalu pod njo. Poljska marka je slaba, vendar pa je njeno padanje počasno, radi česar obstoji večje upanje, da se bo mogla v doglednem času stabilizirati. Isto velja za madžarsko krono, ki je precej časa drvela navzdol, ali se je sedaj nekoliko popravila. Mnogo boljše, nego vse te valute, se drži naš dinar, ki je izmed vseh teh valut od početka t. l. za najmanj odstotkov padel. Od lanskih nezdruvalih valut ima samo češkoslovaška krona beležiti ogromen porast. Deviza Praga na curiški borzi je od 7.25 dne 2. januarja t. l. narasla na 18.60, dne 25. t. m., to je za skoro 157 odstotkov. Padanje vrednosti nekaterih nezdruvalih valut (deviz) na curiški borzi je razvidno iz nastopne tabele:

Leta 1922.	2. I.	31. VII.	25. VIII.	%
Dunaj	0.19	0.01½	0.006	97
Berlin	2.75	0.80	0.25	91
Varšava	0.17	0.06½	0.06½	62
Budimpešta	0.82	0.29	0.32	61
Zagreb	1.90	1.62½	1.45	24

Ako izvajamo ruski rubelj, ki je takorekoč brez vrednosti, moramo po današnjem položaju računati med umirajoče valute le avstrijsko krono in nemško marko, ostale slabe valute pa le med boljše, ki so še v krizi. Med slednjimi preživljajo najhujšo krizo poljska marka in madžarska krona.

Ko je lani notirala deviza Dunaj na curiški borzi 1, je marsikdo dejal, da niže ne more več pasti. In vendar je padla kmalu na 0.50, danes pa se suče njena vrednost že okoli 0.005. Katastrofalni padec avstrijske valute je onemogočil vsa preračunavanja, vse proračunske postavke in sanacijske načrte. Inozemske izdatke pomoči ni, zato mora teči stroj za tiskanje bankovcev vedno hitreje. Ko se je dnevno natiskalo samo za 2 milijardi kron, nismo mogli tega verjeti, toda po zadnjem izkazu avstrijske banke pride na dan na novo izdanih za preko 11 milijard kron. Mala zunanja posojila Avstriji danes ne morejo več koristiti, velikega posojila pa Avstrija ne dobi.

Vsed padanja valute so začele cene blazno naraščati — ne v razmerju s padanjem vrednosti, temveč mnogo hujše. Cene mnogim predmetom so že dvakrat prekoračile svetovno pariteto. Slika razvijanja cen v Avstriji je prav podobna sliki, ki jo je bilo pred letom dni opaziti na ruskem trgu. Ugotovljeno je celo, da krona hitreje pada, kot je padal sovjetski rubelj v istem času lanskega leta. Saj pa že tudi znaša obtok bankovcev v Avstriji sedaj gotovo okrog 1000 milijard, torej poplava po ruskem vzgledu.

Kako naj se pri takšnih razmerah ureddio plače delavcem in nameščencem? Odkod naj vzame država denar, da plača svoje uradništvo? Tiskanje bankovcev kmalu niti trenutno ne bo več pomagalo. V takšnem položaju tudi nova notna banka ne bo mogla več reševati krone. Kakšen uspeh je imelo potovanje zveznega kancelarja Seipla v Prago, Berlin

pa se je udeležilo obhoda komaj 5000 članov in članic Sokola. Ljudje pa so bili umetno razpostavljeni po ulicah in h kričanju indirektno prisiljeni. Zunanji efekt je bil s tem zasiguran in površnega opazovalca je lahko navdušil, toda kdor je zagledal globlje, je videl vso plitkost in površnost efekta. Če omenimo, da je pijan človek bolj dovteljen za površne efekte in da tem glaseje izraža svoja trenutna čustva, bomo ljubljansko kričanje ob pohodu Sokolstva lažje razumeli. To se pravi, da je bila vsa Ljubljana že ob 9. zjutraj pijana, da je mogla sokolstvo pozdravljati. Taka laž in podlost kaže v jasni luči moralno vrednost vodilnih glasil onih ljudi, ki so v Brnu razglasili znano geslo, da hočejo vse prenoviti v Kristusu. Ko bi le hoteli! In najprej sebe. Dodaj še katekizma ne znajo. Tam je vendar natančno zapisano, da katoliški kristjan ne sme ne lagati, ne sovražiti. Pa ljudje so pač različne narave in zato tudi oni ne morejo biti drugačni nego so, prav tako kakor je to povedal Krylov v svojih basnih.

Velika drama človeštva

(Epizode iz ruske revolucije.)

Jekaterinoslav, 1918. l.

Človek, ki je potoval v tedanjih časih posebno po Ukrajini, je moral imeti pač železne žvece, da je lahko preстал vse, kar je bilo prijetnega na tem potovanju. Postaja Sinelnikovo. Vlak drvi za vlakom, rdeče gvardeci se vozijo

sem in tja, kamor se komur zljubi, železniška administracija je popolnoma terorizirana. Privatni potniki sploh nimajo dostopa do vlaka.

Sedel sem na postaji in premišljeval, kako in kaj bi ukrenil, da pridem do Jekaterinoslava. Pred postajo stoji vlak: lokomotiva in dva carska vagona. Vprašujem železničarja, kam vozi vlak. V Jekaterinoslav; vozi se komisar, ki ima na razpolago kar ves vlak.

Tole bo pa kot nalašč zame, sem si mislil, stopil k prvemu vagonu, pa sem bil takoj neprijetno presenečen. Rdečegvardejec mi je presegel pot. Komisar je prepovedal približevati se vlaku. Prepričal sem ga, da potujem po važnih opravkih, da moram osebnogovorniti s komisarjem. Vstopil sem v vagon in potrkal. V kupe se je oglašil ooren glas. Odprl sem. V kupe na mehkem divanu je ležal sedemnajstleten žid, pred njim v foteljih dve ženski z razgaljenimi prsi.

«Kaj hočeš?» se je zadril name žid. Povedal sem mu in ga prosil, naj mi dovoli, da se vozim do Jekaterinoslava. Z besedami, ki režejo uho, me je zapodil iz vagona, poklical postajenačelnika in mu naročil, zaustaviti takoj ves promet do prihoda njegovega vlaka v Jekaterinoslav. Zaustavljen je bil promet na progi, ki je večja kot Ljubljana-Dunaj, da se vozi komisar s prostitutkami!

V Jekaterinoslavu sem se napotil v znan hotel, da prenočim. Odšel sem vrata — v veži je ležalo dvanajst trupel. Vidim po obleki, da so pomorščaki. Hotelirja ni, uslužbovci ni, vse je

mrtvo. Strašna slika! Dvanajst mrličev v mrtvem hotelu!

Obrnil sem se, da zapustim hotel. Na pragu me je ustavilo trideset bajonetov. Trideset rdečegvardejcov je naprilo name orožje. Lica, kot da jih je vrglo iz sebe peklo, oči iščejo krvi. Kdo? Kam? Legitimiral sem se. Povedali so mi, da so ponoči buržui ubili dvanajst njihovih tovarišev, da sami gredo, da se maščujejo.

Napotil sem se v mestni park. Poti sem srečal strašno procesijo. Tristo prebivalcev Jekaterinoslava je stopalo v senci bajonetov v večnost. Na mestom so zapele strojne puške strašni procesiji mrtvaško pesem. Tristo mladih, silnih življenj je bilo uničeno v eni minuti! Pozneje sem zvedel, da so bili ubiti pomorščaki žrtev provokacije. Ubili so jih sami rdečegvardejci, da jim ti mrličji služijo kot povod za javna zverstva in ropanje.

Blizu parka, ki nosi ime velikega Patjomkina, je stal spomenik ruske carice Ekaterine II. Orjaški bronasti monument je bil obrnjen proti parku kot da carica pošilja svojemu priljubljenemu državniku poslednji pozdrav. Razpaljena tolpa je izlila svojo jezo tudi nad mrtvim spomenikom slavne preteklosti Rusije. Monument je ležal na tleh. Pijan rdečegvardejec je sedel na njem in pljuval veliki imperatrici v obraz. Stopil sem bliže. «Zakaj delaš to? Kaj ti je na potu spomenik, ki je le večna priča davne preteklosti?» Jezno me je pogledal, pljunil še enkrat in zamrmral: «Tlačila je narod, zdaj na to tlačimo mi!»

Poslušal sem na kolodvoru pogovor štirih rdečegvardejcov.

Zvečer sem odšel na kolodvor, da se odpeljem na Krim. Na kolodvoru popoln kaos. Vlaki prihajajo in odhajajo, vozijo se pijani rdečegvardejci semintja, nihče ne ve, kam in zakaj. Na postaji stoji štab IV. sovjetske armade. Govoril sem s poveljnikom armade, Hurskim, ki je odkritosrčno priznal, da sleži samo zato, da si nabere denarja, potem pa jo potegne čez mejo. In res je imel moč v svojem kupeju polno bankovcev. Povedal mi je še, da štab nima pojma, koliko je vojske, kajti ta vojska je obstojala iz različnih odredov, ki so bili v svojih funkcijah popolnoma samostojni. To pravico so si namreč uzurpirali sami. Štab so priznavali samo tedaj, če so potrebovali denar, ki pa so ga imeli sami dovolj. Armada na papirju, sicer pa banda, ki je ropala, požigala in ubijala, kjer in kolikor je hotela.

Med drugimi se je odlikoval odred neke Marusje. Zenska, ki je menda svoj čas iskala zaslužka v Deribasovijski ulici v Odesi, je zbrala okrog sebe pajdaše, menda tudi iz Deribasovske ulice, oborožila je odred, ki je šel tristo moč in sadila je svobodo s topovi in strojnimi puškami po vsej Ukrajini. Kot nekdanji bič človeštva Atila je razgrajala ta hijena po mestih in vaseh. Strah je šel pred njo, kri in požar sta jo spremljala povsod. In ni bilo moči, da obuzda to predrzno krvoločno pustolovko!

Poslušal sem na kolodvoru pogovor štirih rdečegvardejcov.

«Vanja, kam gremo pa danes ponoči?»

«Saj veš kam, buržujce ubijati! Našel sem ga; polno vrečo ima denarja, tam bo zlato in briljanti, kot nalašč za nas. Bajoneti se še niso skrhali ob mastnih trebih buržujev.»

Drugi dan sem jih videl pijane, z zlatimi prstani na rokah.

Medtem pa, ko je rdeča gvardija v Jekaterinoslavu ropala in ubijala, se je dvigala kot črn oblak od Kijeva nemška armada. Posamezni odredi so drveli po železniški semintji, postajali so nervozni, štab armade je izgubil poslednjo inicijativo. Bila je temna noč, ko se je napolnila vsa postaja in okolica Nižne-Dnjeprvskega, kamor se je bil umaknil štab z rdečegvardejci. Priporočali so na begu, da so most čez Dnjepr že zasedli Nemci, in drveli so naprej. Nekateri v vlakom, drugi na konjih, tretji peš. Pozneje smo zvedeli, da je zasedla pečica nemških ujetnikov hišo blizu mosta, ki ga je obstrlevala iz strojne puške; nemška armada pa je bila še šestdeset kilometrov od mesta.

Zjutraj ni bilo o IV. armadi ni duha ni sluha. Štab se je umaknil proti Harkovu. Ko je odhajal štabni vlak, so pljuvali delavci-železničarji za njim, na obrazih ljudi, stoječih na peronu, pa je odsevala nepopisna radost.

Tako je spremljal narod apostole svobode, tako so se delavci poslavljali od onih, ki so jim obehali raj na zemlji.

J. Zupancič.

In Italijo, se ni točno znano. Govori se o carinski uniji med Avstrijo in Italijo, toda to se še samo govori. Povdarjali smo že večkrat, da Avstrije ne bo rešila ne notna banka, ne devizna centrala, ne povišani davki, tudi ne mala zunanja posojila, temveč le povečana produkcija in skrajna omejitev vsega prebivalstva na najnujnejše. Čim bi Avstrija pokazala v tem oziru dobro voljo, bi se ji moralo dovoliti veliko zunanje posojilo, brez katerega se končno Avstrija tudi ne more več izkoptati iz mizerije. Avstrija preveč uporabi in mnogo premalo producira, to je njeno glavno zlo.

Nemčiji, katere valuta gre isto pot, kot avstrijska krona, ne moremo očitati, da premalo producira, kajti njena industrija je v polnem obratu. Njeno valuto tlačijo reparacije, ki povzročajo vedno večjo poplavo bankovcev. Vendar je bilo padanje marke do umora Rathenaua počasno, po umoru pa je inozemstvo, ki se je bilo homati v državi, izgubilo zaupanje v marko, kar je povzročilo katastrofalno padanje, ki se je še povečalo vsled nezaupanja domačega prebivalstva v lastno denarno vrednost. Vse se je hotelo znebiti marke, izvozniki so začeli puščati svoje izkupičke v inozemstvu, nastopili so špekulanti. Vrh tega je nastala za industrijo, ki je delala doslej s polno paro, velika kriza, ker vsled nizkega stanja marke niso tvornice v stanju, nabaviti si drage inozemske sirovine.

Padanje marke je povzročilo veliko naraščanje cen, ki pa ne gre v vsem blagu v razmerju padanja vrednosti. To zaostajanje cen pod svetovno pariteto privablja tisoče tujcev v deželo, ki kakor kobilice preplavljajo obsejna mesta in kupijo vse, kar jim pride pod roko. Tako poročajo iz Kölna, da je prišlo tja zadnje dni okoli 200.000 tujcev. Razprodaja je povzročila ponoven skok cen in tako bo prišlo do tega, da bodo kljub padanju valute prekoračile cene svetovno pariteto.

Ker nemško gospodarsko stanje končno ne opravičuje takšnega padanja denarne vrednosti, se slišijo inozemski, zlasti francoski glasovi, ki trdijo, da Nemčija namenoma uničuje svoj denar, da bi onemogočila reparacijska plačila. Mogoče je na tem tudi nekaj resnice. Brezdomno pa so glavni krivci nemške mizerije reparacije in tu bi bila potrebna revizija v korist Nemčije, ali pa, kakor pri Avstriji, veliko zunanje posojilo.

Zelo slaba valuta je tudi poljska marka, ki sicer neprestano pada, vendar pa o katastrofalnem padanju še ni govora. Lani se je poljska marka že znatno popravila, vendar še gospodarstvo v Poljski ni toliko v redu, da bi se mogla poljska marka stabilizirati. Poljska ima tudi preveč papirnatega denarja v prometu.

Kljub temu pa se že kažejo uspehi resnega truda poljske vlade, zboljšati gospodarske razmere v državi. Zapuščena polja se zopet obdelujejo. Stanje živine znaša že 95 odstotkov predvojne moči. Industrija se lepo razvija. Lani in letos se je začelo izkoriščati že več rudnikov.

Pred vsem mora Poljska nekoliko krotiti stroj za tiskanje bankovcev. Prehuda poplava papirnatega denarja in velik primanjkljaj v državnem proračunu sta glavna vzroka slabemu stanju poljske marke.

Madžarska krona se je zadnje dni nekaj popravila. Padec nemške marke pod madžarsko krono na curiški borzi beležijo madžarski listi z neprekritim veseljem. O Madžarski se v splošnem mora reči, da se vstrajno in resno trudi, vpostaviti svoje gospodarstvo. Poplava bankovcev v Madžarski še ni prevelika. Dairavno so zadnji izkazi notnega instituta izkazovali vsak teden večje vsote novih bankovcev, se vendar tiskanje bankovcev še ne vrši po vzgledu Avstrije ali Nemčije. Če bo zadnje zboljšanje madžarske krone trajno, je ravnotako težko reči, kot pri nas, kadar se dinar nekoliko popravi.

Tako Madžarska, kot vse države z nezdravo valuto, imajo velike primanjkljaje v trgovinski bilanci in državnem proračunu, kar sili države na tiskanje bankovcev. Z odpravo tega zla, ki se da odpraviti le s povečano produkcijo in z malo uporabo, oziroma s povečanimi dohodki in zmanjšanimi izdatki, se bodo valute zboljšale. Druga umetna sredstva so samo pripomoček ali celo samo injekcija bolniku, ki le trenutno poživijo propadajoči organizem.

Mesarsko-klobasarski obrtnik

vdoec, 52 let star, zelo soliden, marljiv in dobrodušen, želi znanja z 35 do 50 let staro gospodinjico ali vdovo, ki je dobra gospodinja, v svrhu

ženitve.

Ima hišo in mesarsko izdelovalnico klobas s strojnim pogonom ter prodajalnico na glavnem trgu, kar predstavlja vrednost do dva in pol milijona kron.

Želi dote 500.000 do 600.000 kron v svrhu razširitve obrta. — Diskrecija strogo zadržana.

Ponudbe z eventualnimi fotografijami in podatki naj se pošljejo priporočeno na naslov: **Vilko Baumeister, Brod ob Savi.** 2832

Prodajam:

Novo kavarniško garnituro za kavo (Kaffeeständer) za 13.000 kron; 300 zaklopnih sedežev, popolnoma novih, iz trdega lesa, prikladnih za vsako kino-gledališče za ceno 50.000 kron. **Mihail Murko, Rogaška Slatina.**

Tržna poročila

Ljubljanski trg. Z blagom je trg dobro založen. Pričakovati je, da bo sedanja določitev carine na izvoz blaga ugodno vplivala na zaježitev neprestanega naraščanja cen. Želeli bi bilo le, da bo centralna vlada energično vztrajala pri dosedanjih navedbah. Kvaliteta govejega mesa se je izdatno zboljšala. Goveje meso I. vrste velja 60 do 64 K, II. vrste 50 K, III. vrste 36 K. Vseh treh vrst mesa je zadostno na razpolago. Posamezne zahteve občinstva, da bi se uveljavile v vseh mesnicah samo najnižje cene, so neumestne, ker bi se s tem povzročila samo prodaja mesa III. vrste, kar bi ne bilo nikomur v prid. Telečje meso stane 58 do 60 K kilogram, koštrunovo 36 do 40 K, prašičevo meso I. vrste 100 K, II. vrste 94 K, slanina 144 K, čista mast 160 K. Cena moki v detajlni razprodaji št. 0 32 K, št. 2 29 K, krušna 24 K; cena žitu in moki v nakupovalnih področjih je padla. Današnja cena v nakupovalnem področju je 27 K za kilogram št. 0. Pričakovati je padca cen moke za nekaj kron pri kilogramu. Ržena moka je 24 K, koruzna 18 K, ajdova I. vrste 36 K, druge vrste 32 K, ješprenj 40 K, kaša 26 K, fižol, stari, 20 K, riž 44 K, leča 44 K, otrobi 12 K. Mleko stane 12 K liter, čajno maslo 240 K kilogram, kuhano maslo 180 kron, jajce 5 do 5,50 K, piščanci 60 do 80 K. S sadjem je trg zelo obilo založen. Jabolka po kvaliteti 10 do 16 K kilogram, na kmečkem trgu po 5 do 10 K, hruške po 8 do 20 K, grozdje 36 do 60 K, češnje po 10 do 12 K; salata 1 do 5 K glava, kumare 2 do 6 K kos, buče 2 K, fižol, zeleni, 10 do 12 K, zeljate glave 5 do 10 K, kislo zelje 20 K kilogram, kislarepa 14 K, krompir 6 do 7 K. Glede pri-skrbe Ljubljane s krompirjem na debelo bi bila umestna delna preskrba od strani mestne aprovizacije, ker se je bati, da domači krompir ne pride v zadostni množini na trg vsled pomanjkanja in dragine krme.

Svinjski sejem v Mariboru. (25. t. m.) Na sejem so prignali 180 komadov. Cene: prašiči od 5 — 6 tednov stari 400 — 600 K, od 7 — 9 tednov 720 — 900 K, od 3 — 4 mesece 1400 — 1600 K, od 4 — 6 mesecev 1700 — 1900 K, od 8 — 10 mesecev 2600 — 3500 K, 18 mesecev 4000 — 4500 K. Vse blago razprodano.

Novosadska produktna borza (24. t. m.) V dinarjih: pšenica, baška, zaključek 447,50 — 440; banatska, ponudba 437,50, ječmen, baški, ponudba 390; banatski, zaključek 400, oves, baški, ponudba 232,50; moka, banatska, št. 0, ponudba 637,50; za kuho št. 3, ponudba 612,50; za kuho številka 6, zaključek 562,50; koruza, baška 330; iz somborske okolice 387,50; banatska iz Bečkerek 375. Tendence mlačna.

Hmeljski trg v Češkoslovaški (24. t. m.) Iz Zlatca nam poročajo: Po zadnjih vesteh računajo, da bo pridelek v Češkoslovaški znašal okoli 90.000 starih centov, to je dvakrat toliko, kot lani. Letošnji hmelj se še ne trži. Producenti so dovolj organizirani in se ne dajo zbegati po raznih tendencioznih vesteh, ki govorijo o dobri svetovni letini, kar ni istina. Letošnji hmelj se trži v Zlatcu po 600 — 900 Kč za 50 kg.

— V trgovski register je bila vpisana tvrdka Ant. Rud. Legat, prva specialna trgovina s pisalnimi stroji in pisarniškim potrebščinam, Maribor, Slovenska ul. 7. Podjetje se bavi z razpečevanjem novih in rabljenih pisalnih strojev, barvnih tra-kov, oglejenega in prebojnega papirja kakor tudi raznih pisarniških potrebščin ima samoprodajo pisalnih strojev »Continental«, pomnoževalnega aparata »Rapax«, »Veloma« — luknjača (Lochapparat) rednika pisem, sistem »Indus« kakor tudi zastopstvo drugih prvovrstnih tvorniških izdelkov za vso Slovenijo ter poseduje lastno mehanično delavnico za popraviljanje strojev. Tvrdka obstaja že dve leti, vendar pa kaže, odkar jo je prevzel g. Ant. Rud. Legat, prejšnji imajetelj bivše Legatove zasebne trgovske šole v Mariboru in dr. Finkove zasebne trgovske šole v Graecu, lep razmah in svoj razvoj, tako da ta specialna trgovina zavzema že danes odlično, volilno mesto v svoji stroki. Za njen ugled govori zlasti dejstvo, da šteje vsa večja podjetja vse pokrajine med svoje trajne odjemalce. Tvrdka se udeleži tudi razstave ob priliki letošnjega jesenskega sejma v Ljubljani (2. do 11. septembra 1922). — 96.

Ali ste že čitali novo štev. „NČIVE“?

Pozor!

Najmodernejše obleke po najnovejšem kroju izdelujem od K 1000 — naprej. Na željo cenjenih naročnikov prihajam k meri tudi na dom.

Jakob Smerajo

Ljubljana, Opekarska cesta 31.

Zopet je dospela večja množina

Portland cementa.

Zaloga pri 2837

H. Petrič

Ljubljana, Dunajska cesta 33.

Halo! Čitatel! Prepričajte se v lastno korist in oglejte si veliko zalogo dvokoles in otroških vozičkov, novih modelov in pnevmatike po ceni 40

„TRIBUNA“, tovarna dvokoles in otroških vozičkov.

LJUBLJANA, Karlovska cesta št. 4. Trgovina: Stari trg št. 28. Sprejemajo se popravila za v polno popravilo.

Ferdo Primožič

Ljubljana 2825

Trnovski pristan št. 4

se priporoča za dobavo in polaganje vsakovrstnih parketov kakor tudi za popravilo in struženje starih podov.

Dunajski mednarodni semenj

od 10. do 18. septembra 1922.

Najugodnejša nakupna priložnost za vse stroke.

4000 razstavljalcev iz tu- in inozemstva

Oddelek za sirovine in polizdelke,

Razgled v stavbarsivu. 34/III

Vsa pojasnila izdaje

Wiener Messe A.-G., Wien VII., Messepalast, in častno zastopstvo v Ljubljani: Avstrijsko zastopstvo, Turjaski trg 4.

Tovarna verig, d. d. v Lescah pri Bledu.

Električno varjene verige in kovane verige do 30 mm debelosti členov. Amer. verige brez varitve do 6 mm debelosti členov in vsi v to stroko spadajoči predmeti v prvovrstni izvedbi.

Specialiteta:

Ladijske, žerjavske in kalibrirane, preizkušene verige za škripce, dvigala in železniške varnostne naprave.

Naslov za brzojave: Veriga — Lesce.

II. vzorčni velesejem v Ljubljani od 2. do 11. septembra 1922. Paviljon G. Koja št. 262. 2822

Konkurz.

Oficirska zadruga v Beogradu potrebuje spretnega upravnika, ki bi vodil vse administrativne in tehnične posle v zadrugi.

Kandidat, ki bi želel prevzeti to mesto, mora izpolniti nastopne pogoje:

1. da je podanik kraljevine SHS;
2. da je po narodnosti Srb, Hrvat ali Slovenec;
3. da poleg našega jezika vodi korespondenco v francoskem in nemškem jeziku;
4. da je dovršil višjo trgovsko akademijo ali katerokoli drugo tej šoli enako šolo v inozemstvu ali specialno strokovno šolo, ki odgovarja in daje sposobnosti za vodstvo poslov, sličnih onim poslom, ki se vršijo v zadrugi;
5. da ima najmanj 10 let prakse v kakšnem zavodu, ki odgovarja vrsti poslov v zadrugi;
6. da je fizično sposoben in da ni star nad 50 let.

Vsi, ki želijo konkurirati, naj pošljejo Oficirski zadrugi svoje prošnje s potrebnimi dokumenti pod gornjimi pogoji najdalje do 15. septembra t. l.

Sprejetemu prosilcu se bo sporočil sprejem pismeno, a ostalim se bodo vrnili dokumenti s pošto. Zato je potrebno, da vsak kandidat v prošnji označi točno svoj naslov. Dokumenti morajo biti originalni ali v prepisu, potrjenem od strani oblasti.

Vsak prosilec mora v prošnji označiti pogoje, pod katerimi bi sprejel to mesto. Pri teh pogojih je treba upoštevati, da bo imel upravnik, ki bo sprejet, poleg plače, ki se bo določila po sporazumu, v zadrugi tudi stanovanje in razsvetljavo. S prosilcem, ki bo sprejet, se bo zaključil pismen dogovor.

Iz pisarne Oficirske zadruge v Beogradu št. 7378

od 4. julija 1922.

Radenci

Ime Radenci je bilo pred vojno pri nas malo znano, in če smo videli na mizah v slovenskih gostilnah mineralno vodo z napisom »Radein«, smo mislili, da je ta Radein tam gori neke na Oberštajerskem. Le malo slovenskih gostov je zahajalo v radensko zdravilišče in tam se jim je zdelo, da niso na svojih tleh. In vendar leže Radenci popolnoma na naši zemlji in tvorijo s svojimi vrelci bogastvo, ki je nam komaj od daleč poznano. Po prevratu sicer Radenci niso prešli v narodne roke, vendar so zdaj nam mnogo bliže nego prej: saj je to eno največjih zdravilišč v Sloveniji. Pripomniti pa moramo, da je tudi v Radencih, kakor v večini slovenskih zdravilišč, največ jugoslovanskih gostov iz Hrvatske in Srbije, ki so že prej prihajali posebej v štajerska zdravilišča. Ko so lansko leto nastale ovire na progi Maribor-Ljutomer, je bila pot v Radence precej neprijetna. Letos pa ni bilo nikakih ovir.

Ob pol sedmih zjutraj smo odhajali iz Maribora. Ker vemo, da se bo treba voziti čez nemškoavstrijsko ozemlje, vprašamo za vsak slučaj še pri blagajni, ali potrebujemo kakse posebne legitimacije.

»Vsaka izkaznica zadostuje«, odgovarja uradnik. Torej smo brez skrbi.

Naš vlak ima samo dva vagona, kar popolnoma zadostuje za 20 do 30 potnikov, ki se vozijo z njim. Večinoma so ljudje, ki se peljejo iz Maribora skozi Avstrijo v Jugoslavijo. Komur bi se to čudno zdelo, mora pogledati na karto, kjer je zaznamovana že najnovejša avstrijska postaja jugoslovanske meje. Do obmejne postaje St. Ilj se vozimo po naših tleh, od tam do Radgone po avstrijskih in pri Gornji Radgoni pridemo zopet v Jugoslavijo nazaj in se potem vozimo lahko do Ljutomera, kjer je za enkrat te železnice konec. Potnik bi torej imel na obmejni postaji sitnosti s carino, s pasom itd. in čez par ur, ko bi bil zopet v svoji državi, bi ga zopet preiskovali in kontrolirali — vse to pa sedaj odpade na ta način, da gredo potniki skozi sosedno državo kakor navadno »živo blago«. Na obmejni postaji se naši vagoni zapro, k vratom stopi avstrijska straža in tako se vozimo kot »ujetniki« do Gornje Radgone. Kako pridejo pri tej previdnosti tihotapci na svoj račun, mi ni znano. V zadnjem času se je sploh na severni meji

precej »bratovsko« občevalo. Z avstrijske strani so hodili razni ljudje k svojim znancem na našo stran in naši so hodili tja. V časopisih se je pisalo, da hodijo »fraternizirati«, pa so morda mimogrede še kaj drugega opravljali. Tako prehajanje pa se v obeh državah precej ostro kaznuje, pri nas menda s šestimi meseci, in res je bilo zadnji čas precej slučajev, ko so morali te vrste »vasovalci« svoj nočni poset neprostovoljno podaljšati za nekaj mesecev v mariborskih zaporih, kar jim je bilo gotovo tem bolj neprijetno, ker na tako dolg čas in tak dolg čas niso bili pripravljeni, kajti tudi v svobodni Jugoslaviji je le na svobodi prijetno.

V St. Ilju so torej naše vagona zaprli in avstrijska straža je stopila k vratom, da ne more nihče ne noter ne ven. Naš spovednik se je vsedel med nas, češ, sedaj pa imam do Radgone mtr. Razvil se je vesel šaliv pogovor o starih in novih časih. Tako smo se pripeljali v Špilje. Pravijo, da to ime ni bilo prav narejeno, a udomačilo se je le: v tem oziru smo včasih preveč občutljivi in v našem domačem občevanju lahko ohranimo i Dunaj i Gradec, kakor gotovo tudi oni poznajo med seboj le Agram in Laibach. Uradno je to seveda drugače. Posebno hrvatski listi hočejo biti s svojim »Wienom« zelo kavalirski, pa se motijo, če mislijo, da bodo enako za enako dobili. V Špilju stojimo precej časa, ker nas priprežejo k vlaku za one avstrijske potnike, ki se bodo vozili od Špilja do Radgone: mi smo torej samo mal privesek. Med tem imamo dovolj časa, da se spomnimo, kako je bilo tu živahno pred par leti, ko je bila to naša obmejna postaja in kako smo takrat optimistično gledali v bodočnost. Pa tudi tu smo šli nazaj. Zdej je tu seveda vse strogo nemško in večina napisov v gotici.

Naš vlak se začne pomikati, zdrčimo čez most nad Muro in potem se vozimo po onem lepem murskem polju, ki je obširno in bogato in obeta tudi letos dobro žetev. Razen Burkle tu ni posebno velikih postaj, v sprednjem delu vlaka ljudje vstopajo in izstopajo, mi pa govorimo o draginji in o valutah. Nemški konduktar je prišel v naš vagon, da nas malo pogleda — kakor je rekel. Prav prijazen gospod. Izvleče svojo listnico in nam kaže avstrijske bankovce po 1000 in 10.000 kron. Vsi so lepi in novi. Ima jih mnogo,

tako da pred vojno lesni trgovec ni imel takih vsot s seboj. A kaj je vse to? »Saj ni vse to nič vredno,« pravi neka stara ženica.

»In vendar je pri nas ceneje, nego pri vas,« pravi konduktar v zadregi.

»Tak tisočak je na Dunaju komaj za napitnico,« pripomni gospod v kotu.

»Koliko pa stane tam večerja,« vpraša nekdo.

»Okoli 30.000,« odgovarja gospod, »pa takrat, ko naročiš, še ni gotovo, če se ne bo jed podražila do takrat, ko plačaš.«

»Čevlji stanejo sedaj v Gradcu 150.000 kron,« pripoveduje ženska, ki se je ravno od tam vrnila.

»In vendar so rajše tu nego pri nas,« pristavi nekdo.

Konduktar pospravi tako zanimivo zbirko papirnatih stotakov, tisočakov in desetstotakov in se poslovi.

Med tem smo se že približali Radgoni. Izza dreves na visokem bregu nas pozdravlja stari grad, in v njegovem podnožju vidimo one značilne štiri stolpe starih radgonskih cerkev. Tu se je bil srditi boj za prehod čez Muro. Tudi tu smo se umaknili. Na pokopališču leže še naše žrtve, ki so padle za Jugoslovijo leta 1918. Naši postreljeni vojaki. Bog ve, če se kdo spomni nanje to- ali onstran Mure. Na kolodvoru so nas med tem zopet odprigli in vlak vozi okoli mesta čez Muro na našo jugoslovansko stran. Kmalu smo v Gornji Radgoni. Vendar ne smemo takoj izstopiti, straža preišče prej, če ni med tem vendar le kdo prišel v vagon, in ko se prepriča, da je vse čisto, smo končno prosti in novi potniki vstopijo k nam. Imamo še dovolj časa, da se okrepčamo v bližnji gostilni — saj so tu znana dobra vina, ako hočemo poskusiti. Vlak oddrda od Gornje Radgone po ravnini naprej in pred seboj vidimo one lepe griče, ki so severni rob Slovenskih goric. Solnce pripeka na zelene vrhove in trte pijejo vase opojni sok. Vse obeta bogato vinje jesen. A preden se utegnemo dobro zamisliti v lepe letošnje jesenske čase, obstane vlak in sprevodnik kliče: »Radenci!«

Nekaj potnikov izstopi. Tu smo torej, ha prijazni postaji sredi zelene ravnine. Dečko iz kopališča se nam takoj ponudi, da nam ponese našo prtljago. Oziramo se okrog, kje je pravzaprav to kopališče — a ne vidimo ničesar. Odhajamo za deč-

kom in čez par korakov smo v obširnem naravnem preprostem parku, skozi katerega vodi pot vse križem. Tu in tam že opazimo goste-sprehajalce. Kmalu smo pred veliko hišo z napisom »Restavracija«, in ker smo se vozili dovolj, si želimo najprej malo odpočiti. Restavracija je izborna; še bolj smo mogli o tem prepričati pozneje pri kosilu in pri večerji.

Ko smo se okrepčali, nas pred vsem zanima kopališče. Stopimo s terase navzdol in vidimo pred dolgo enonadstropno hišo nekaj kmečkih voz: vozniki nalagajo radensko slatino. Tik pred hišo je glavni vrelci: z vrha pogledamo v globokino in vidimo delavce, ki spodaj nataknjo vodo. Vse je urejeno, tako da ostane v vodi čem več ogljikove kisline, vsled katere je radenska slatina posebno zdrava. Delo gre hitro naprej, morda je natočijo do 6000 steklenic na dan. Na posebnih vozičkih vozijo napolnjene steklenice v skladišča, od koder se potem izvažajo po svetu. Bog je res blagoslovil ta kos slovenske zemlje: po gorah raste božansko vino, ker pa bi gorico namočeno za uboge zemeljske prebivalce, je dal takoj v podnožju gor naravne vrelce, ki dajejo temu vinu najboljši okus in nekoliko pomirijo njegovo kipečo solnčno moč. Vsak dan prihajajo ljudje iz bližnje in daljne okolice, da se tu kopeljejo in nosijo mimogrede vodo v steklenicah domov.

Ko smo si vse to ogledali, odidemo v kopališče, ki je takoj pred nami. Vzame-mo si navadno kopel za 7 Din. Radenski vrelci so polni ogljikove kisline, in v tem je njih zdravilna moč posebno za srčne bolezni. V zadnjem času so se pod vodstvom dr. Dostala uvedle tudi najnovejše metode zdravljenja (električni tok, suhe parne kopelji, solne kopelji itd.). Vode je v Radencih dovolj: sedem velikih vrelcev bruha iz sebe raznovrstne vode: skoraj vsaka ima drugačen okus, ki je odvisen od mineralnih raztopnin v nji. Pa tudi okolica je še polna vrelcev, tako da se ti zdi, da vse kipi pod nami v zemlji. Vrelci prihajajo izpod Krpele in grčevja, ki se razprostira na jugu. Od tam je lep razgled po murskem polju, vidi se v Prekmurje tja do Murske Sobote in daleč po Slovenskih goricah. Ako gremo od kopališča nekaj korakov proti severu, pridemo v krasen, dehteč sprehajališče: prijeteljem prirode najlepše sprehajališče: po izvoženih gozdni poti pridemo kinalu

do Mure, kjer je brod, ki prevažajo v našo Prekmurje. V vročem poletnem dnevu so kipele dišave iz zemlje in skrivnostna tišina je ležala nad gozdom in okolico: zemlja se zdi tu samo z zelenjem in cvetjem pokrita odeja, ki skriva pod seboj grgrajoče vrelce. Posebno čudno se nam zdi, da se vrelci ne stekajo v Muro, oziloma da jih reka ne potegne nase. Pravijo, da je včasih tekla Mura nekoliko lužneje, tako da so vrelci izvirali v njeni strugi. Mura pa si rada prebira svoj tek in je tako zavila nekoliko na sever — in od tedaj izvirajo radenski vrelci izven nje. V vrelcih je naravnost vulkanska moč. Sredi zelene livade tik za kopališčem najdemo vrelci, ki je tam izbruhnil s tako silo, da je podrl vse priprave okoli sebe, ko so ga hoteli obzidati. Zdej grgrra svojo rjavo vodo sredi vrb in bičevja in se nam zdi poleg njegovih že ukročenih tovaršev kakor divja sila, ki se brani kulturne roke: prej ali slej bodo tudi nje-ga in druge ukrotili, da bo služil človeku, kakor je namenjeno.

Po svoji zdravilni sili se stavlja radenski vrelci v isto vrsto s francoskim zdraviliščem Vichy ali z Marienheilmom. Je edino zdravilišče te vrste v Jugoslaviji. Pred 40 leti so bili tu še divji mineralni vrelci, ki so se razlivali kot mlakuže po ravnini. P. Höhn se je lotil dela in je uredil kopališče, ki se je potem čim dalje bolj širilo in izpopolnjevalo. Železnica ga je približala svetu. Ko bo gotova proga Ormož-Ljutomer, bo tudi nam zopet mnogo bliže. Na vsak način ima še veliko bodočnost.

Radenci so predvsem zdravilišče. Zabe-bave je tam malo, namreč tiste takozvane sezonske zabave, ki se razvijajo po velikih letovističnih in kopališčih. Zato pa so tu tem bolj zadovoljni ljubitelji tihote in preproste narave. Družba je prav prijetna in med gosti se razvijajo vsake večer prijetna domača zabava. Zvečer igra v restavraciji godba. Komur pa je ljubša nočna tišina v parku, se je lahko po volji navžije. Zvečer smo šli skozi mesečno noč, ki ju že dolgo nisem pomnil enake.

Družba v Radencih je bila, kakor v večini v naših letovističnih, precej internacionalna, dasi so prevladovali jugoslovanski gostje. V tem zmislu se je preorientirala tudi uprava. Sezona je bila polna. Uspehi ki jih dosegajo nove zdravilne metode radenskih kopeli, bodo gotovo privabili vsako leto več naših gostov.

Potniki v Ameriko, pozor!

UNITED-AMERIKAN-LINES-INC.

prevažajo potnike z najnovejšimi brzoparniki preko:

Hamburga, Southamptona in Cherbourga v New-York.

Vozne liste ter vsa potrebna pojasnila izdaja

Simon Kmetec, zastopnik za Slovenijo, Ljubljana, Kolodvorska ulica 28.

Sukno

za promenade in športne obleke v bogati izbiri
A. & E. Skabernè, Ljubljana, Mestni trg št. 10.

Priporoča se

Ivan Magdič

krojač

Ljubljana, Gledališka ulica št. 2.

Najstarejša špedicijska tvrdka v Sloveniji

R. RANZINGER

Ljubljana Špedicijska pisarna Jesenice

Podjetje za prevažanje blaga južne železnice. Brzovozni in tovorni nabiralni promet iz Avstrije in v Avstrijo. Zavarovanje. Podjetje za prevažanje pohištva. Skladišče s posebnimi šaprtimi kabinami za pohištvo.

Brzojavi: Ranzinger. Interurban telefon 60.

Šmarješke toplice

12 km od Novega mesta

kamor pelje romantična cesta ob Krki mimo znanih gradov Otok in Struga, so sedaj na novo in moderno dograjene ter stalno odprte slavnemu občinstvu. Odgovarjale bodo najvestneje vsem potrebam in se priporočajo zlasti onim, ki bolehalo na revmatizmu, pu-tiki, živcih ter na posledicah drugih bolezni. Tik kopališča kraven gozd za sprehajališče. — Toplota vrelca 30 1/2 ° C. — Vsak ponedeljek popoldan zdravnik na razpolago. — Cene skrajno zmerne. — Natančnejše podatke daje uprava toplic.

Za mnogobrojni obisk se priporoča

upravnništvo Šmarjeških toplic
pošta Šmarjeta
pri Novem mestu v Sloveniji.

2821

Slavenska banka

d. d.

podružnica Ljubljana

preje Jugoslovanska Union-Banka

ZAGREB

BEOGRAD

Bjelovar, Brod n./S., Celje, Dubrovnik, Gornja Radgona, Kranj, Maribor, Monoštor (Baranja), Murska Sobota, Osijek, Rogaška Slatina, Sombor, Sušak, Sabac, Sibenik, Škofja Loka, Velikovec, Vršac.

Agencija: Buenos Aires (Argentina).

AFILIACIJE:

BUDAPEST: BALKAN BANK R. T.

SPLIT: JUGOSLAVERSKA INDUSTRIJSKA BANKA.

WIEN: BANKHAUS MILAN ROBERT ALEXANDER.

Delniška glavnica in rezerve ca. K 200.000.000

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje.

29

Prometni zavod za premog

d. d.

v Ljubljani

prodaja

iz slovenskih premogovnikov
velenjski, šentjanski in
trboveljski premog

vseh kakovosti, v celih vagonih po originalnih cenah
premogovnikov za domačo uporabo kakor tudi za
industrijska podjetja in razpečava

I^a čehoslovaški in angleški koks
za livarne in domačo uporabo,
kovaški premog, črni premog
in jajčne brikete.

Naslov:

16

Prometni zavod za premog, d. d. v Ljubljani, Miklošičeva c. 15/II.

Domače vesti

* **Potovanje kraljeve dvojice v Pariz.** V beograjskih političnih krogih se zarijuje, da odpotujeta kralj in kraljica za nekaj dni iz Marijanskih Lazni v Pariz.

* **Spomenik kralja Osvoboditelja.** V Dubrovniku se je pred nedavnim osnoval odbor, kateremu je poverjena naloga, da postavi spomenik kralju Osvoboditelju. Ta odbor je prošlo nedeljo sklical javni shod meščanov, na katerem je bilo sklenjeno, da se kupi spomenik, katerega je izdelal mojster Meštrovič. Spomenik se postavi še letos na primernem prostoru v Dubrovniku.

* **Novi bosanski pokrajinski namestnik.** Na mesto dr. Nikole Gjurgjevića, pokrajinskega namestnika za Bosno in Hercegovino, ki je postal član državnega sveta, pride — kakor doznava zagrebška «Riječ» — gosp. Ljubomir Gulović, načelnik mostarskega okruga.

* **Lažljiva vest o koncentraciji naše vojske.** Italijansko časopisje objavlja z Dunaja tendenciozno vest, da se vrši koncentracija jugoslovanskih čet na avstrijski meji in da je ta vest na Dunaju izvala veliko razburjenje. Vest o koncentraciji naših čet je seveda neresnična.

* **Za naše zdravstvo.** Ministrski svet je ministrstvu za narodno zdravje odobril kredit za nakup 75 mikroskopov, ki se bodo uporabljali v bakterioloških in epidemičnih postajah.

* **Poslovnik za notranjo pošto službo.** Iz Beograda nam poročajo, da v ministrstvu pošte in telegrafa posebna komisija izdeluje poslovnik za notranjo pošto službo.

* **Potniško pristanišče v Beogradu.** Beograjska mestna občina je sklenila, da zgradi ob Savi moderno potniško pristanišče. Pri izdelavi tozadevnih načrtov sodelujeta znana strokovnjaka profesorja Nešić in Robinov. Z gradnjo pristanišča se prične prihodnjo pomlad.

* **Senzacionalna aretacija.** «Beograjski dnevnik» poroča iz Sombora, da je bil tamkaj aretiran podžupan Moca Stojkov zaradi nerednih manipulacij z državno imovino.

* **Odlični steber koalicije je brez dvoma gosp. Vladimir Kravos,** glavni in odgovorni urednik «Nove Prave» in strokovni tajnik pri NSS. Za opetovano smo tega gospoda preslili, naj ne hodi preveč na solnce. Kljub temu pa ne preneha v svojem listu obrekovati. Ne zamerili bi mu, da še 26. avgusta pograva laži o 49 % o 12.000 stavkujočih, o 70 K dnevno itd., preneumno se nam pa zdi, da sme baš on pisati bedaste laži, kjer napada pošto-ne ljudi čisto neosnovano in piše n. pr. da se v «Jutru» «klikarji, ki so si znali na razne načine napolniti svoje žepce in danes ne čutijo pomanjkanja», cinično norčujejo iz uradništva! Ta nesramnost izbija dno našemu potrpljenju, zato povemo, da ima najmanj pravice govoriti o «polnjenju žepov» mož, ki je v Beogradu defraudiral okrog 60.000 kron iz državne blagajne. Takšni ljudje ne bodo nikogar poštenja užili!

* **Ponavljalni izpiti v srednjih šolah.** Ker je že sedaj v velikem delu naše države uveljavljen predpis, da učenci srednjih šol lahko polagajo ponavljalni izpit iz dveh predmetov, in ker je podobna odredba sprejeta v načrt novega zakona o srednjih šolah, ki je bil izdelan ob sodelovanju najkompetentnejših osebnosti in prosvetnih korporacij, je minister prosvete določil «da se v vsej državi naše kraljevine vsem učencem srednjih šol, ki so na koncu šolskega leta dobili slabe (nezadostne) ocene iz dveh učnih predmetov, dovoli, da pred pčetkom novega šolskega leta polagajo ponavljalni izpit iz teh predmetov. Šele po tem izpitu se stori sklep o takih učencih, da li pridejo v naslednji višji razred ali pa morajo razred ponavljati. — Ker je rok za prijavljanje takih učencev letos že prav kratak, se bodo ti ponavljalni izpiti letos izjemoma vršili šele za dva dni meseca septembra.

* **O pogrebem zavodu v Ljubljani** smo dobili pojasnilo, katero priobčimo v torek.

* **Ema Žerjavova.** Včeraj je umrla v ljubljanski bolnici sestra g. ministra dr. Gregorja Žerjava, mestna učiteljica Ema Žerjavova. Pokojnica je bila marljiva na dobrodušnem polju in pri raznih organizacijah ter je živela ugledne in prijetne. Vsekozi odločno na prednega misljenja, kakor njena pokojna mati, je bila učiteljica Ema Žerjavova hkratu plameteča Jugoslovanka, ob vsej svoji mirnosti irendentskega mišljenja že mnogo pred vojno. Bodi ji ohranjen najlepši spomin! Prizadeti visokospoštovni očitelji naše iskreno sožalje!

* **Smrt narodnega moža.** Iz Devina nam poročajo, da je včeraj dne 26. avgusta tam umrl starosta široko znane narodne rodbine gospod Miroslav Ples, dolgoletni župan devinski in pod fašistovsko strahovladno zato seveda tudi narodni mučenik. Bodi mu lahka tužna domača zemlja.

* **Iz «Uradnega lista».** Včerajšnja številka «Uradnega lista» pokrajinske uprave za Slovenijo objavlja navedbo pokrajinskega namestnika o uvedbi občinskih davčnin: «uvoznine» in «tržnine» v Ljubljani, na kar opozarjamo interese.

* **Usmiljenka — tihotapka.** To je sicer redkost, vendar se je pripetila to pot pri nas, ne v Ameriki ali Rusiji. Usmiljenka Pelagija Zanka alias Zankar iz Lichtenurničinega zavoda je opetovano potovala iz Ljubljane na Dunaj in v Trst. Debelušno njeno postavo so poznali že vsi cariniki na progi, vendar so usmiljenko puščali v miru. Ščitila jo je njena «uniforma». To zaščito je pa spretno izrabljala. Včeraj se je podjela ženska vračala iz Gradca nekoliko debelejša, kakor navadno, kar je končno vzbudilo sumnjo. Na vprašanje službojučega carinskega organa je Pelagija odgovorila, da nima pri sebi ničesar carini podvrženega. Toda joj, brezbožni uradniki so brumno potnico povabili v pregledovalni carinski «salon» in pregledovalka je našla pri sestri Pelagiji na telesu, v nogavicah, prsih, pod krilom na razne načine vložene, omotane in shranjene košice «šverca»: 6,8 kg suknja (okrog 20 metrov!), 8 kg saharina in 2 in pol kg «šnofeca». Razen tega še 3 termos-steklenice polne saharina. Carina za ta saharin znaša 42.000 kron, globa pa desetkrat toliko. Vrhutega čaka tihotapko zaporna kazen. Kaj poreče «Slovenec» na to? Morda zopet, kakor v slučaju roparskega napada v Grosuplju? Ali pa bo morda povedal, da je i to navaden «balkanizem» in da mora škof preklesti vse carinike — brezbožne šibe — ker so si upali in pregledali celo — usmiljeno sestro! Pa še z uspehom!

* **Bestialen zločin postopača.** Pred dvema letima je ušel v Avstrijo pred vpoklicem k vojakom delomirnež, sedaj 27letni Karel Slokan iz Pobrežja pri Mariboru. Dne 15. avgusta pa je prišel domov v Pobrežje na žegnanje. Popoldne je popaval in plačeval pijsko redkino svoji sosedu, ki je imel s seboj tudi 11-letno, v rasti zaostalo hčerko. Karel Slokan je silil tudi to punčko k pitju in jo proti večeru spjel za neko hišo na vrt, kjer jo je vrgel na tla in ji, ko je začela kričati, z gnojem zamašil usta ter jo posilil in okužil, ker je sifilitičen. Deklica je prvo noč onemogla obležala v nekem listniku in se šele drugi dan vrnila domov, ne da bi si upala staršem kaj povedati. Hodila se je nato neprestano kopati v Dravo, misleč, da se s tem zlečila rane in utešila bolečine. Šele čez 7 dni, ko deklila ni mogla več hoditi, so jo spravili vso onemoglo v bolnico, kjer je zdravniku povedala, kaj se ji je zgodilo. Staršem pa je poprej pravila, da je najbrže od kopanja bolna. Uboga deklila je najbrže zgubljena, zločinski nasilnež pa je med tem izginil zopet nazaj v Avstrijo. Starši, pazite na svoje otroke!

* **Gozdni požari v Srbiji.** Včeraj je izbruhnil nov velik požar med Vučitrnom in Mitrovico in sicer pri Bešiljevu. Požar je zavzel tako velik obseg, da so v nevarnosti tudi sosedni gozdovi. Prebivalstvo, orožniki in vojaki so noč in dan na delu, da omeje silni ogenj.

* **Požari.** V Pobrežju pri Mariboru je na Zrkovski cesti pri posestniku Kirnbauumu predvčeršnjem v stelnjaku izbruhnil požar, ki je uničil gospodarsko poslopje s pridelki in krmo. — V Ragoznici so pri posestnici Rozi Brenčič otroci z vžigalicami povzročili požar. Zgorelo je gospodarsko poslopje z vsem inventarjem. Škode je 600.000 kron.

Odgovorni urednik Fr. Brozovič.
Lastnik in izdajatelj Konzorcij «Jutra».
Tisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani.

Gospodinje

ali zahtevate pri trgovcu, kjer se strežete, testenine 42/V

„Pekate“?

So najodličnejši in najboljši izdelek te vrste, in zato jih zahtevajte povsod.

Stroje za ostrenje
svinčnikov
THE REX Co., Ljubljana

Tražim meblirano sobu

sa porabam kupalnice sa dve postelje čim prije. — Poudrbe pod šifro „Sobu“ na anončno in reklamno družbo Aloma Company, Ljubljana, Kongresni trg 3.

Ela Juvan
Ivo Rebolj
zaročena
24. avgusta 1922
Gorica Ljubljana

Vsako množino 2842

bukovih drv

klanih, 1 m dolgih, kupi trdka

PATERNOST & REMIC

Ljubljana, Slomškova ulica 11,
na katero je poslali ponudbe.
Brzjavi: „Parem“. Telefon 539.

Primarij 2864
dr. Fran Derganc
zopet ordinira
Komenskega ulica šte. 4.

Obvestilo.

Obveščava senj. odjemalca in p. n. občinstvo, da sprejemava nova dela in popravila po najnižjih cenah. Gotovi čevlji v zalogi. Turistovski čevlji domačega izdelka. 13

Ant. in Jož. Brajer-Kapele
Ljubljana, Turjaški trg (Breg) št. 1.

Globoko potrtega srca javljamo, da je naša srčno dobra, iskreno ljubljena soproga, mati, stara mati, tašča, gospa

Magdalena Zirnstein 2810
babica in posestnica

po kratki in mučni bolezni previdena s svetotajstvi za umirajoče danes 26. t. m. ob 8 1/2 zjutraj mirno v Gospodu zaspala. Pogreb se vrši v ponedeljek dne 28. t. m. ob 4. uri popoldne iz Deželne bolnice na pokopališče k Sv. Križu.

Sveta maša zadužnica se bode brala v torek dne 29. t. m. ob 8. uri zjutraj v župni cerkvi sv. Petra.

V Ljubljani, dne 26. avgusta 1922.

Vincenc Zirnstein, strgarski mojster, soprog. — Hermina Brunar, Riki Schober, Zenko Zirnstein, Bella Hartmann, otroci. — Pepo Brunar, nadrevident N. A. drž. žel., Rihard Schober, poštni ravnatelj, Franc Hartmann, računski revident pri Zdravstvenem odseku, zeti. — Marie Zirnstein, Hely Zirnstein, sinahe. — Gretl, Erich, Stegmar, Hermi, Franci, Olga, vnuki in vnukinja.

Zahvala

Za vse iskreno sočutje ob priliki izgube naše ljubljene soproge, sestre, svakinje in tete, gospe

Anice Demšar roj. Pleskovič

izrekamo vsem dragim udeležencem pogreba našo najlepšo zahvalo.

Posebej se zahvaljujemo velečast. duhovščini, velečenjenemu uradništvu ter sl. pevskemu zboru v Mokronogu za utehe polne žalostinke.

Mokronog, dne 25. avgusta 1922.

Zalujoči ostali.

2842

Zahvala.

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem moje nepozabne ženske

Katarine Ziherl, roj. Pak

ki so bili njej in meni v pomoč, me tolažili ob nenačakljivi izgubi in spremili pokojnico do zadnjega počivališča, izrekam srčno zahvalo.

Najpriprčneje pa se moram zahvaliti moji nečakinji gospodini Kristini Pak za najizdatnejšo pomoč med boleznijo in smrtjo, kakor tudi gospodini poštari Šteini in učiteljici Škri za tako ljubko in nežno postrežbo med boleznijo ter za preskrbitev cvetja in poklonitev krasnega venca.

Vošice, dne 24. avgusta 1922.

2830

Franco Ziherl.

Mesto vsakega drugega znanila.

Globoko potrti s tem naznanjamo prijateljem in znancem, da je danes ob 1/4. uri popoldne po dolgi težki bolezni, vendar do poslednjega vršeč svoje dolžnosti, v 48. letu svoje dobe umrla naša ljuba sestra, odnosno svakinja

Ema Žerjav

mestna učiteljica v Ljubljani.

Pogreb drage ranjke bo v ponedeljek, 28. avgusta 1922. ob pol treh popoldne iz mrtvašnice v deželni bolnici na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, 26. avgusta 1922.

Aifonz Žerjav, podpolkovnik; Gregor Žerjav, minister, brata. — Berta Počkar, roj. Žerjav, sestra. — Lovro Počkar, revident juž. žel., svak. — Milena Žerjav, svakinja.

Mali oglasi

stanje do 20 besedi 1 Din. 3.—, vsakih nadaljnjih 5 besedi 1 Din. — Trgovski oglasi, dopisovanje, spremembe do 20 besedi 5 Din., vsakih nadaljnjih 5 besedi 2 Din. — Ploče se napravl. (Lahko tudi v znakah.) Na vprašanje se odgovarja le, ako je vprašanje priloženo znakom za odgovor.

Službe

Postunjo 2792
na večjem posestvu na deželi, 40 do 50 let staro, se sprejme. One, nekoliko živinca in gospodinjstva zmožne, imajo prednost. Ponudbe je poslati na upravnistvo «Jutra» pod šifro «Zmožnost».

Razno

Ponudba!
Uradnika soproga na deželi sprejme v nemudno izdelavo po zmernih cenah sakovrstna ročna dela, razen kvačkanka. Izdelava bode točna in prvovrstna. Naslov pové uprava «Jutra» 2829

Naslovi

dobrih in zanesljivih stanovanj za dijake in dijanke se dobijo pri g. Likar. Poljanska cesta 87. 2827

Učiteljska rodbina

sprejme dva dijaka v popolno oskrbo. Naslov pové upr. «Jutra» 2828

Dva dijaka

srednješolca se sprejmeta v oskrbo, nasproti gimnaziju. Dobra oskrba. Več pové upr. «Jutra» 2824

Dne 3. septembra

se vrši javna dražba pohištva, kompletna spalnica, jedilnica in kuhinja, v Kočevju št. 236. 2826

Prodaj

Elektrijske ilitre dobro ohranjene, ceno prodam Naslov pové uprava «Jutra» 2835

Lokal

Gostilna se da v najem takoj z vso gostilniško pripravo. Natančno se izve v gostilni Kele. Unee pri Rakeku. 2831

Dopisovanje

Mlad gospod 2834 želi korespondence z inteligentno, živahno gospodinjico. Le neanonimne ponudbe pod «18-24» na upravo «Jutra».

STENDHAL:

Vanina Vanini

(Dalje.)

Missirilli je prišel mrk in ozlovoljen. Zvedel je, da je oblast ušla njihovega poglavarja in da so ga tovariši, dasiravno je imel šele dvajset let, izvolili za voditelja tajne zveze, ki je štela v svoji sredi tudi petdesetletne moše, kateri so se zarote udeleževali že iz Muratove ekspedicije leta 1815.

Ko je Pietro sprejel nenadejano čast, mu je srce utripalo tako burno, da je takoj, ko je bil sam, sklenil zatreti za vedno vsako misel na mlado Rimljanko, ki ga je menda pozabila. Zaobljubil si je, da bo vse svoje misljenje in delovanje posvetil poslej le veliki nalogi, da oprostí Italijo barbarov.

Znano je, da je prvi izreklet to krilatko Petrarca, za njim sta jo ponovila Julij II. in Machiavelli in končno jo je nanovo napisal na prapor grof Alfieri.

Dva dni za tem je Missirilli izvedel iz poročila, v katerem so ga kot voditelja počuli o vseh dogodkih v okolici, da je knežinja Vanina Vanini pravkar dospela na svoj grad San Nicolo. Ob čitanju njegovega imena se je njegova duša napolnila bolj z omahovanjem kot z veseljem. Pač je mislil, da je njegova zvestoba do domovine, trdna kot skala, saj je sklenil, da ne odide na grad še tisti večer. Toda temu ni bilo tako. Hrepenenje po Vanini, ki ga je na vse načine skušal zatreti, ga je vendarle odvrčalo od popolnega izpolnjevanja svoje dolžnosti.

Dan kesneje je poiskal Vanino. Prav tako ga je še ljubila kot v Rimu. Toda, njen oče, ki jo je hotel omožiti, je zavlekel njeno potovanje.

Vanina je prinesla s seboj dvatisoč zlatnikov. Ta nepričakovani prirastek je utrdil Pietrov ugled v njegovi novi časti prav nenavadno. V Korfu so naročili bodala. Nadalje so v Forliju podkupili tajnega svetovalca papeževnega legata, ki je vodil preganjanje in zasledovanje karbonarjev; na ta način so dobili v roke izkaz župnikov, ki so vohunili v prid vlade.

V tem času se je osnovala še najbolj pametna zarota, kar jih je kdaj bilo v

nesrečni Italiji. Posameznosti o tem bi nas preveč oddaljile od predmeta. Le toliko bodi omenjeno: če bi bila zarota ovenčana z uspehom, bi smel Missirilli velik del slave pripisovati sebi. Njegova zasluga bi bila, da bi se dvignilo na dani znak več tisoč upornikov in se dobro oboroženi stavili na razpolago višjemu voditelju. Odločilni trenotek je bil že skoraj čisto blizu: tedaj pa se je vsa zarota razdrla, ker je oblast zajela nekaj voditeljev, kakor se to dogaja često.

Vanina še ni bivala dolgo v Romagnu, toda že je uvidevala, da je v srcu njene ljubimca ljubezen do domovine izbrisala vsako drugo strast. Ponosno Rimljanko je to razljudilo. Zaman se je tolažila s pametnimi mislimi. Zapadla je v najmračnejšo trpkost. Nekoč se je celo zalotila pri preklinjanju domovinske svobode.

Nekega dne je odšla v Forli. da poišče Missirillija. Do tedaj je bil njen ponos močan. Zdaj pa ni mogla več krotiti svojega srca.

«Resnično,» mu je rekla, «ljubiš me, kot da sva zakonca. To pa mi ne ugaja!» Kmalu je pretakala solze, solze sramu, da se je ponižala tako daleč, da je izrekla take očitke. Missirilli pa je na izliv te jeze odvrnil pač kot mož, ki mu po glavi roje druge stvari.

Hipoma se je Vanina namenila, da ga ostavi in se povrne v Rim. Misel, da ga bo kaznovala za njegovo kruto brezsrčnost, jo je napolnila s krvoločno radostjo. V par trenotkih molčanja je napravila svoj sklep. In že se je naslajala ob misli, kako bolešno ga bo razočarala, če jo bo zaman iskal v gradu San Nicolo. Misel, da ni mogla zavejati srce moža, radi katerega je napravila toliko neumnosti, je ni zapustila. Zdaj je prekinila molk in začela vse mogoče, da mu iztrga nekaj ljubkovalnih besedi. Raztresen ji je dejal par prenežnih poklonov. Toda vse bolj vžhičeno je govoril v svojih političnih naklepih. Bolešno je vzkliznil:

«Če mi izpodleti še ta namera, če izve zanjo zopet oblast, potem vržem vse skupaj v vodo!»

Vanina ga je poslušala negibno. Ze vso uro je imela občutje, da vidi svojega ljubimca poslednjič. Kar ji je rekel ravnokar, je privedlo njene misli v novo, usodno smer.

Vanina si je mislila: «Karbonarji so prejeli po meni nekaj tisoč zlatnikov. Nikdo ne dvomi, da pospešujem zaroto.»

Izgubila se je v premišljevanje, iz katerega se je prebudila, da je rekla Pietru: «Ali hočeš ostati štiriindvajset ur z menoj v gradu San Nicolo? Zaratniki te bodo pač za eno noč lahko pogrešali. Jutri zjutraj se bova sprehajala po parku v našem gradu. To te pomiri in ti ohladi kri, kar je potrebno za tvoj veliki načrt.»

Pietro je privolil.

Kmalu ga je Vanina zapustila pod prevezo, da se mora pripraviti za na pot v San Nicolo. Hitela je k svoji nekdanji strežnici, ki je bila zdaj že omožena in imela majhno trgovino v Forli. Pri tej ženi je v vsej naglici napisala v molitvenik, ki ga je našla v spalnici, natančne podatke kraja, kjer se nameravajo prihodnjo noč zaratniki sestati. Njena ovadba se je končala takole:

«Zbor bo obstojal iz sledeče devetnajststotice udeležnikov...» Sledila so imena in označba njihovih bivališč.

Ko je Vanina izpolnila list, na katerem je manjkalo samo Missirillijevo ime, se je obrnila k ženi, ki ji je zaupala in rekla: «Nesi to knjigo kardinalovemu legatu. Naj prečita, kar sem tu napisala in nato ti naj knjigo zopet vrne. Tu imaš deset zlatnikov. Če legat kdaj izve za tvoje ime, si zapisana smrti. Toda ti mi rešiš življenje, če mu daš prečitati ta popisani list.»

Vse se je izšlo po pričakovanju. Legat je bil tako prestrašen, da je čisto pozabil na svojo dostojanstveno vlogo. Preprosti ženi, ki je tako silno želela z njim govoriti, je dovolil, da stopi predenj zakrinkana, a vsekakor z zvezanimi rokami. Tako so trgovko privedli pred mogoca. Ko je vstopila, je sedel za veliko, zeleno pogrnjeno mizo.

Legat je bral popisani listi v molitveniku, pri čemer je knjigo držal daleč od

sebe, iz bojazni, da se ne zastrupi. Nato jo je vrnil ženi in jo odpustil.

Vanina je čakala na povratek svoje nekdanje strežnice. Tri četrti ure, na to se je spet vrnila k ljubimcu v trdnem prepričanju, da bo od sedaj naprej ves samo njen. Povedala mu je, da vlada v mestu nenavadno gibanje. Karabinjerske straže jezdi po ulicah, kjer sicer niso bile nikoli.

«Če me hočeš ubogati,» je pristavila, «se takoj odpraviva v San Nicolo.»

Missirilli je soglašal s tem predlogom. Peš sta dospela do kočije, ki je z družabnico, molčečo in dobro plačano zapupnico knežinj, čakal pol ure proč od mesta. Ko sta se pripeljala v grad San Nicolo, je bila Vanina napram Pietru ljubka kot še nikoli. Srce ji je težilo njeno neobičajno dejanje. In tako so se ji zdele komedija njene lastne besede ljubezni.

Izdajstvo, ki ga je izvršila prejšnji dan, ji ni povzročal nikakih očitkov vesti. V njegovem naročju pa ji je vstala misel: «Samo eno besedo naj mu izrečem, pa me od tega trenutka za vedno zasovraži!»

Sredi noči je neki Vaninin sluga nenedoma vdrl v sobo. Ne da bi Vanina slutila, je bil tudi on — karbonaro. Torej je Missirilli tudi tu imel svoje tajnosti. Zgrozila se je.

Mož je Pietru naznanil, da so v Forliju obkrožili stanovanje devetnajststotice karbonarjev.

V trenutku, ko so se zaratniki vrnili od sestanka, so jih polovili. Bajse se jih je vendarle devet rešilo. Deset pa so jih karabinjerji odvedli na trdnjavo. Ko so vstopili na dvorišče, se je neki ujetnik strmoglavil v globok vodnjak in se takoj ubil.

Vanina je bila vsa zbegana, česar pa Pietro ni opazil, kajti sicer bi ji iz oči razbral njeno zlo dejanje.

Sluga je poročal še o nadaljnjih posameznostih. O tem je bila obveščena tudi vsa posadka v Forliju. Ko je odšel, se je Missirilli poglubil v premišljevanje, toda le za par minut.

«V tem trenutku ni mogoče ničesar ukreniti,» je izjavil.

Vanina je bila pol živa. Vsa je trepetala pred pogledi ljubimca.

«Kaj pa te tako razburja?» jo je vprašal. Toda že je mislil na vse druge stvari in se ni več ozrl na Vanino.

Proti poldnevju se je osmelila reči mu: «Ze zopet so odkrili zaroto. No zdaj ti je menda za nekaj časa dovolj...»

«Do vrha dovolj!» jo je prekinil in se zasmejal, da jo je zmrazilo.

Napotila se je k župniku pri San Nicolo. Morda je jezuitski vohun. Ko se je ob sedmih spet vrnila, je našla sobo, kjer je nastanila svojega ljubimca — prazno. Vsa iz sebe ga je takoj začela iskati po vsem gradu. Toda ni ga bilo več tu. Obupana je odhitela ponovno v njegovo sobico. Šele zdaj je našla ondi listič z naslednjim vsebino:

«Predam se legatu, ker sem nad našo stvarjo obupal. Nebo je proti meni. Kdo nas je izdal? Najbrže oni podleži, ki je skočil v vodnjak. Ker moje življenje Italiji prav nič ne koristi, nočem, da bi me moji tovariši videli svobodnega in si morda celo domišljali, da sem jaz izdajalec. Zdravstvuj! Če me ljubiš, misli na maščevanje! Če se ti posreči odkriti izdajalca, uniči podleža, pa naj je celo moj lastni oče!»

Vsa zmedena in do smrti nesrečna se je zgrudila Vanina na stol. Nobene besede ni bila zmožna spregovoriti. Brezsolzne oči so ji gorele. Končno se je vrgla na kolena.

«Vsemogočni!», je molila, «usliši mojo zaobljubo! Kaznovala bom ničvrednega izdajalca, toda preje moram osvoboditi Pietra!»

Uro pozneje je bila na poti v Rim. Njen oče jo je že dalj časa pozivljaj domov in je za časa njene odsotnosti njeno roko trdno obljubil Liviju Savelliju.

Komaj je bila Vanina zopet doma, že je začel knez nežno govoriti o tem. Na njegovo veliko začudenje je Vanina takoj pristala na njegov načrt. Še isti večer so ji predstavili Savellija v hiši grofice Vitelleschi svečano kot — ženina.

(Dalje prihodnjič.)

Tehnika, k. d.

Zagreb

Hatzova ulica št. 25.

Vsi stroji Kovine Motorji

Acetilenska
in električna razsvetljava

Vedno veliko skladišče vseh navedenih potrebščin.

II. Ljubljanski velesejem, paviljon H št. 337.

Dobiček donasajoče podjetje!

Siurina eksistenca!

Za nad 50 let staro, renomirano in daleč znano trgovino rezanega gradiva, z letnim prometom do 50 vag. v svrhu razširitve podjetja, s primernim kapitalom, išče se

sposoben družbenik.

Prednost imajo tej stroki večji, v prvi vrsti Slovenci. Po dogovoru more sodelovati tudi tvorniško podjetje, ki se bavi z rezanjem lesa.

Natančneja pojasnila da

VILKO BAUMEISTER, Brod ob Savi
poštni predal 21.

2832

Najzanimivejši

Ijubljanskega velesejma bode brez dvoma
oddelek št. F 123—124

trgovskega paviljona in razstavišča. Vse najpraktičnejše, najlepše in najboljše, kar je svetovna tehnika v stroki

šivalnih strojev do sedaj iznašla in preizkusila,
razstavi svetovna tvrdka

Singer - šivalni stroji

Bourne & Co.

v svojih paviljonih. Na ogled najmodernejše šivalne stroje bo gonila električna sila, kar prihrani čas in denar

To ni življensko vprašanje samo tvornic, marveč velja dandanes prihranitev časa in denarja posebno za rodbino.

Obisk

teh paviljonov Vam bo donesl več koristi in zabave kot vse senzacionalne kino-predstave!

2782

Dr. Ivan Pintar

špecialist za ženske bolezni
in porodništvo 2753

ordinira odslej redno od 10. do 11. ure
dopolodne in od 2. do 4. ure popoldne
Ljubljana, Cankarjevo nabr. 5.

Najstarejša
slovenska plesarska in ličarska
delavnica
IVAN BRICELJ,
Dunajska cesta 18,
se priporoča. Izvršitev točna, cene zmerno.

Pletene jopice

rokavice, nogavice
po najnižjih cenah

pri
A. Šinkovic nasl.

K. SOSS 43/II

Ljubljana, Mestni trg 19.

Pile, rašpe

prenavlja in popravlja hitro, solidno
in po zelo ugodnih cenah

I. kranjska pilarna

Ljubljana, Sv. Martina cesta 8.

2795

Uprava.

L. Mikuš

Ljubljana

Mestni trg 15

izdelovatelj dežnikov

Na drobno! Na debelo!

Zaloga sprehajalnih palic.

18 Popravila točno in solidno!

And. Oset

trgovina sena, slame, drv, ovs, koruze, sadja in drugih deželnihih pridelkov.

2775

Brzljavni naslov: Andrej Oset, Maribor. Telf. 88.

Spretno pisarniško moč

(žensko ali moško), zmožno slovenščine in nemščine ter večjo tesnopsija, strojepisja in knjigovodskih del, išče tovarniško podjetje v Ljubljani. Če bo službovanje zadovoljivo, se obeta **dobra plača**. Eventualno se odkaže tudi prosto stanovanje. Služba se lahko nastopi takoj. — Ponudbe pod šifro „T.“ sprejema upravništvo „Jutra“.

2797

Zaloga klavirjev in pianinov

najboljših tovarn Bösendorfer, Czapska, Ehrbar, Hözl, Schweghofer, Original Stingl itd. Tudi na obroke.

JERICA HUBAD, roj. DOLENC, LJUBLJANA, Hilsnerjeva ulica 5.

Ali ste že okusili

„LUKUL“??

Naš prvi, edini domači juhini izvleček (zabela), kateri prekosi vsled izdatnosti okusa in cene vse druge izdelke.

Izdeluje: „LUKUL“, družba z o. z.

Ljubljana.

2759

Največji davki

katero plačate, Vam nastanejo, ako ne gledate na to, kjer nakupujete, izgubite denar in imate poleg tega večkrat še sitnosti. Poiskajte enkrat z ilustriranim katalogom tvrdke H. Suttner (Imetnik Henri Maire) v Ljubljani št. 6. Ta Vam svetuje resnično dobre ure, specialne znamenke »IKO« iz lastne tvornice v Švici, kakor tudi druge dobre žepne ure, zapestne ure, svetilne in stenske ure, verižice, prestane, zapestnice, ubane, namizno orodje, krstna in birmska darila in vso drugo zlatino in srebrnino. Pa tudi porabne predmete, kakor n. pr. skarje, nože, britve, lasestrižne in brivske stroje, stekloreze, dose za tobak, svalnice in smodke, natigače in denarnice kupite dobro in ceno pri tvrdki:

H. SUTTNER (Imetnik Henri Maire) v Ljubljani št. 6.